

I KRONIKAZI

2023

71
2023

KRONIKA

kronika.zzds.si/kronika

IZDAJA ZVEZA ZGODOVINSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

<https://zzds.si>

Kronika 2023, letnik 71, številka 1

Odgovorni urednik/ Managing editor:

dr. Miha Preinfalk (Ljubljana)

Tehnična urednica/ Technical editor:

mag. Barbara Šterbenc Svetina (Ljubljana)

Uredniški odbor/ Editorial board:

mag. Sonja Anžič-Kemper (Pforzheim, Nemčija), dr. Aleš Gabrič (Ljubljana),
dr. Stane Granda (Ljubljana), dr. Katarina Keber (Ljubljana), dr. Miha Kosi (Ljubljana),
dr. Harald Krahwinkler (Celovec), Irena Lačen Benedičič (Jesenice),
dr. Tomaž Lazar (Ljubljana), dr. Hrvoje Petrić (Zagreb), dr. Vlasta Stavbar (Maribor),
dr. Imre Szilágy (Budimpešta) in dr. Nadja Terčon (Piran)

Za znanstveno korektnost člankov odgovarjajo avtorji.

© Kronika

Redakcija te številke je bila zaključena:

25. januarja 2023

Naslednja številka izide/ Next issue:

junij/ June 2023

Prevodi povzetkov/ Translations of Summaries:

Manca Gašperšič - angleščina (English)

Lektoriranje/ Language Editor:

Rok Janežič

Uredništvo in uprava/ Address of the editorial board:

Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU / Milko Kos Historical Institute at ZRC SAZU
Novi trg 2, SI-1000 Ljubljana

Letna naročnina/ Annual subscription:

za posameznike/ Individuals 25,00 EUR

za študente in upokojene/ Students and Pensioners 18,00 EUR

za ustanove/ Institutions 30,00 EUR

Cena posamezne številke v prosti prodaji/ Single issue: 12 EUR

Izdajatelj/ Publisher:

Zveza zgodovinskih društev Slovenije

Aškerčeva cesta 2

SI-1000 Ljubljana

Transakcijski račun/ Bank Account:

Zveza zgodovinskih društev Slovenije 02010-0012083935

Sofinancirajo/ Financially supported by:

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije/ Slovenian Research Agency
ZRC SAZU, Zgodovinski inštitut Milka Kosa/ ZRC SAZU, Milko Kos Historical Institute

Računalniški prelom/ Typesetting:

Medit d.o.o.

Tisk/ Printed by:

Fotolito Dolenc d.o.o.

Naklada/ Print run:

320 izvodov/ copies

Revija Kronika je vključena v podatkovno bazo/ Kronika is indexed in:

Scopus; Historical Abstracts, ABC-CLIO; MLA International Bibliography; PubMed; ERIH Plus;
Bibliography of the History of Art.

Na naslovni strani/ Front cover: Portret žene v vijolični obleki s čipkastim ovratnikom, olje na platnu, druga polovica 19. stoletja / Portrait of a woman in a purple dress with a lace collar, oil on canvas, second half of the 19th century (Pokrajinski muzej Maribor / Maribor Regional Museum; foto/Photo: Tomo Jeseničnik)

Na zadnji strani/ Back cover: Grbovna plošča Jakoba Lamberga iz leta 1549, nekoč na gradu Kamen, danes vzdana v двореc Kacenštajn v Begunjah na Gorenjskem / Coat of arms plaque of Jakob Lamberg from 1549, formerly at Kamen Castle, today built into the Kacenštajn mansion in Begunje na Gorenjskem (foto/Photo: Barbara Žabota)

KAZALO

Razprave

Luka Dremelj:	Začetki rodbine Lamberg na Kranjskem (s poudarkom na liniji s Kamna in Gutenberga).....	5
Jaka Banfi:	Nekaj o položaju celjskih grofov in srednjeveškem plemstvu sploh.....	29
Boris Golec:	Trg Vače do srede 19. stoletja.....	43
Renata Komić Marn:	Portretna galerija Attemsov iz dvorca Dornava in drugi portreti Jožefa Digla: prispevek k opusu in biografiji baročnega slikarja.....	73
Katarina Keber:	Zgodnje cepljenje proti črnim kozam: variolizacija v 18. stoletju in nekateri primeri v slovenskem prostoru	101
Neva Makuc:	Učenjak Michele grof della Torre Valsassina (1757–1844) in njegova zapuščina.....	113
Valentina Bevc Varl:	Življenjska pot slikarja Eduarda Linda (1827–1904)	123
Goranka Kreačič:	Družina Fux iz Metlike. Primeri čezmejnih stikov v Obkolpju, ženitvenih strategij in socialne mobilnosti konec 18. in v 19. stoletju.....	143
Mojca Šorn:	Socialno skrbstvo v Ljubljani med prvo svetovno vojno in v desetletju po njej	161
Ivan Smiljanić:	Spominsko obeležje zasedenemu ozemlju pred rektoratom Univerze v Ljubljani.....	173
Damjan Hančič:	Gradbeni projekti nemškega okupatorja v Kamniku	195
Žiga Jevšnik:	Zgodovina raziskovanja mlajše železne dobe na Celjskem	217

In memoriam

dr. Andrej Studen (1963–2022) (<i>Dragica Čeč</i>)	227

Ocene in poročila

Janez Weiss: Samostan frančiškanov pri Gradcu v Beli krajini in njegovi plemiški ustanovitelji. Integralna objava ustanovnih dokumentov s komentarjem (<i>Lilijana Žnidaršič Golec</i>)	229
Karel I.: zadnji slovenski cesar (ur. Gregor Antoličič) (<i>Robert Devetak</i>)	231

Žarko Lazarevič: Delo in zemlja: male študije kmečkega sveta. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2022 (Zbirka Razpoznavanja = Recognitiones) (<i>Alenka Kačičnik Gabrič</i>).....	232
Sočutje in stigma. Družbene razlike in revščina v slovenski novejši zgodovini (ur. Ivan Smiljanič). Vpogledi 24 (<i>Nina Vodopivec</i>)	235

Luka Dremeljdipl. zgod., Pod hribom cesta II 7, SI-1290 Grosuplje
E-pošta: luka.dremelj@gmail.com

Začetki rodbine Lamberg na Kranjskem

(s poudarkom na liniji s Kamna in Gutenberga)*

IZVLEČEK

Rodbina Lamberg se je na Kranjskem pojavila v drugi tretjini 14. stoletja. Njena rodovitnost in spretno politično manevriranje sta ji omogočila družbeni vzpon in širjenje posesti. V 16. stoletju so tako njeni predstavniki zasedali večino pomembnih položajev v kranjski stanovski upravi. Eden sposobnejših je bil baron Jakob iz kamenske linije, ki naj bi leta 1559 napisal prvo rodbinsko genealogijo. Ta je skupaj s še enim sočasnim zapisom postala glavni vir za nadaljnje genealoge in zgodovinarje, ki so nekritično prepisovali tudi napake. V prispevku so te napake prikazane, razložene in popravljene. Sledi biografski prikaz rodbine na podlagi ohranjenih virov. Predstavljeni so tudi člani ministerialnega rodu z Rittersberga, domnevni predniki Lambergov.

KLJUČNE BESEDE

Lamberg, Rittersberg, plemstvo, genealogije, srednji vek, zgodnji novi vek, Kranjska

ABSTRACT

THE ORIGINS OF THE LAMBERG FAMILY IN CARNIOLA
(WITH AN EMPHASIS ON THE KAMEN AND GUTENBERG FAMILY LINES)

The Lamberg family appeared in Carniola in the second third of the fourteenth century. Their fertility and shrewd political acumen paved the path to their social ascension and territorial expansion. By the sixteenth century, they had made their way into the most prominent offices in the administration of the Carniolan provincial estates. One of the most competent representatives of the family was Baron Jakob from the Kamen line, who is believed to have written the first family genealogy in 1559. This document, combined with another contemporaneous record, became the main source for future genealogists and historians who uncritically copied it, including the erroneous data that are presented, explained, and corrected in the contribution at hand. Then follows the biographical presentation of the family based on preserved sources. The article also presents the members of the family of ministeriales from Rittersberg, who were presumably the predecessors of the Lambergs.

KEY WORDS

Lamberg, Rittersberg, nobility, genealogies, Middle Ages, Early Modern Period, Carniola

* Prispevek je dopolnjeno diplomsko delo z naslovom *Začetki rodbine Lamberg na Kranjskem*, ki ga je avtor izdelal leta 2021 na Oddelku za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani pod mentorstvom doc. dr. Marka Štuhec.

Uvod

V prispevku bomo obravnavali genealogijo Lambergov,¹ ene najpomembnejših kranjskih plemiških rodbin. Redka, večinoma starejša literatura o rodbini² navaja protislovne podatke, temelječe na nepreverjenih zapisih, ki so nastali še pred razvojem zgodovinske znanosti. S primerjalno metodo in kritičnim branjem ohranjenih virov nam je uspelo ugotoviti, kako je do teh napak prišlo. Za prikaz tega procesa smo prispevek razdelili na dva razdelka. V prvem bo predstavljenih in kritično ovrednotenih štirinajst različnih genealoških del, ki so nastala med 16. in 20. stoletjem. Osredotočili se bomo predvsem na prikaz prvih generacij in pri tem sproti ovrgli trditve, ki so v celoti napačne. V drugem razdelku bo najprej na podlagi listinskega gradiva predstavljen ministerialni rod Rittersberg, iz katerega naj bi izvirali Lambergi. Sledil bo biografski prikaz glavnih članov rodbine Lamberg, kjer bo mogoče, pa bomo skušali prikazati tudi posestni razvoj. Cilji našega dela so bili izpostavitve napak, ki se ne ujemajo z ugotovljenimi dejstvi, njihova korektura in celosten prikaz rodbine Lamberg, ki temelji na podlagi preverljivih dejstev. V celoti bodo predstavljene prve štiri generacije, pri peti in šesti pa se bomo omejili na kamensko linijo.³ Na podlagi predelanega listinskega gradiva smo ustvarili več rodovnikov, ki temeljijo le na preverljivih dejstvih.

Ker se je zadnja linija Lambergov, ki je živel na Kranjskem, v začetku 19. stoletja zaradi delitve posesti in politične nestabilnosti dežele skupaj z rodbin-

skim arhivom preselila na Moravsko,⁴ rodbinski fond Lambergov v Arhivu Republike Slovenije obsega eno samo škatlo, v kateri najdemo večinoma gradivo genealoške narave.⁵ Kljub majhnosti je ta fond bogat vir, saj so nekateri rodovniki in regesti podatkovno kvalitetnejši od vseh tiskanih genealogij, še vedno pa vsebujejo napake, zato smo na tiste podatke, ki jih ni bilo mogoče potrditi z ohranjenimi listinami, posebej opozorili v opombah. Drugi razdelek prispevka temelji tudi na listinskem gradivu, večina tega je v fondu Zbirka listin.⁶ Uporabili smo predvsem listine iz 14. stoletja, za starejša obdobja, ko je ohranjenih listin le peščica, in mlajša obdobja, ko postane njihovo število neobvladljivo, pa smo uporabili različne objave in regeste listin. Kot zelo uporaben vir se je izkazal zapuščinski inventar Janeza Jakoba Lamberga iz leta 1596.⁷ Popis obsega 145 strani, več kot tri četrtine tega se nanaša na listinsko in spisovno gradivo. Ker je danes marsikatera listina izgubljena oziroma nedostopna, smo zapuščinski inventar uporabili kot uporaben nadomestek.

Naj izpostavimo dva problema, ki sta ključna pri razumevanju tovrstnega gradiva. Prvi je razlika med današnjim in srednjeveškim oziroma novoveškim poimenovanjem za sorodstvene vezi. Kar bi danes razumeli pod nemškim izrazom za bratranca (*vetter*), se je v preteklosti uporabljalo za cel spekter sorodnikov. Pomenil je lahko bratranca, očetovega brata, bratrančevega otroka ali vnuka, mrzlega bratranca ali njegovega otroka, očetovega mrzlega bratranca, dedovega brata, pogosto tudi bratovega sina. Enako kompleksen je bil izraz *oheim*, danes zastarela oznaka za maminega brata, v listinah pa je šlo lahko za maminega bratranca ali strica, bratrančevega sina, tastovega brata ali pa bratranca, ko je šlo za večjo razliko v letih.⁸ Večpomenski so skoraj vsi sorodstveni izrazi, nepoznavanje njihove širine oziroma njihovo razumevanje z današnjim pomenom pripelje do napačnih zaključkov, njihova objava pa skali nadaljnje raziskave, ki se nanje sklicujejo. Zato smo vse sorodstvene izraze, ki jih nismo mogli natančno določiti, zapisali v originalni obliki v poševnem tisku.

Drugi problem je enakost osebnih imen posameznih rodbinskih članov. Pri razrešitvi te zagate so bila v pomoč sorodstvena razmerja in primerjava pečatov. Z zgornjim je povezano tudi številčenje za osebnim imenom. Prakso so za nižje plemstvo uveljavili genealogi, da bi lažje razločevali med istoimenskimi sorodniki. Sâmo plemstvo se tega v srednjem in zgodnjem veku ni posluževalo, uporabljalo pa je pridevka starejši in mlajši. Pri tem ni šlo nujno za linearno sorodstveno linijo, torej oče–sin, niti ni bil

¹ V virih se zapis imena Lamberg s časom spreminja, v drugi polovici 14. stoletja se je dokončno uveljavila oblika Lamberger, ki se je obdržala do prve polovice 16. stoletja, ko so opustili pripono -er. V slovenskem zgodovinsko opisju se pojavljata obliki Lamberger in Lamberg. Čeprav je za večino obravnavanega časa zgodovinsko ustreznjša oblika Lamberger, smo se zaradi jasnosti odločili za krajšo.

² Ker ta ne prinaša za prispevek relevantnih spoznanj, naj jo tu le sumarno navedemo: Richter, Stein und Katzenstein; Costa, *Reiseerinnerungen*, str. 169–175; Costa, *Zwei mittelalterliche Grabdenkmale*; Steklasa, Jožef Lamberg; Steska, O Lambergih; Pleterski, *Župa Bled*, str. 104. Moderni monografiji se je najbolj približal Dušan Kos, ko je faksimilirano izdajo *Turnirska knjiga Gašperja Lambergerja* opremil s študijo Čas bojevnikov, ki se v dveh poglavjih neposredno dotika Lambergov. Kljub podatkovno bogatim biogramom njegovo delo zaznamuje skromen znanstveni aparat, ki otežuje oziroma onemogoča vsakršno preverjanje navedenega (Kos, *Čas bojevnikov*, str. 113–123, 190–192).

³ Glavne linije so nastale v tretji generaciji, ko so si bratje Jurij, Baltazar in Jakob razdelili dediščino, oziroma z njihovo smrtjo. V genealogijah so bile poimenovane po gradovih, ki so bili njihovi sedeži oziroma del njihovega plemiškega naziva (Kamen in Gutenberg, Ortnek in Ottenstein, Črnelo), a to ni najbolj ustrezno, saj so gradove prejeli šele njihovi potomci. Zgodovinsko najustreznejše bi bilo poimenovanje linij po treh bratih, kar pa bi vneslo dodatno zmedo. Odločili smo se za ustaljeno poimenovanje, ki pa smo ga poenostavili. S kamensko linijo je tako mišljena Jurijeva linija, z ortneško Baltazarjeva, s črnelo pa Jakobova.

⁴ Thun und Hohenstein, *Die Reichsgrafen von Lamberg*, str. 10.

⁵ SI AS 813.

⁶ SI AS 1063.

⁷ SI AS 309, šk. 58, št. 7.

⁸ Preinfalk, *Rodbina*, str. 355–358.

ta pridevek stalen. V 15. stoletju se pojavljajo štirje različni posamezniki z imenom Jurij Lamberg. Jurij iz kamenske linije je leta 1450 označen kot mlajši, da bi ga razlikovali od očeta Jurija, ki je označen kot starejši.⁹ Oče je bil leta 1457 očitno že mrtev, saj je kot starejši mišljen zdaj sin, kot mlajši pa njegov bratranec Jurij iz ortneške linije.¹⁰ Slednji je po smrti Jurija iz kamenske linije postal starejši, kot mlajši pa je bil označen Jurij iz črnelske linije, tako na primer leta 1493.¹¹ Ker uporaba zaporednih števil ni smiselna, dokler ni rodbina v celoti raziskana, smo se odločili za njeno opustitev.

Analiza in kritika genealogij

Najstarejši znani genealoški zapis o rodbini najdemo v delu Wolfganga Laziusa (1514–1565), znamenega humanista in med drugim študijskega kolega Primoža Trubarja.¹² Delo *O migracijah nekaterih ljudstev*, kot bi se v prevodu glasil začetek naslova, je izšlo leta 1557 ter se kronološko razteza od antičnih ljudstev do srednjeveških vladarjev in plemstva, katerega potomci (krvni in idejni) so bili Laziusova ciljna publika. Delo je razdeljeno na dvanajst knjig oziroma poglavij, v šestem, ki zajema širši slovenski prostor, so predstavljeni tudi Lambergi. O njih je zapisal, da so prišli na Kranjsko iz Avstrije, in navedel dvajset članov rodbine, ki jih je razdelil v deset skupin. Podatki kot čas vladanja določenega vladarja, v katerem se pojavljajo posamezniki, omemba njihove posesti ali politične funkcije nam nakazujejo, da se je opiral na listinsko gradivo, do katerega je imel kot dvorni zgodovinar in osebni zdravnik kralja Ferdinanda I. gotovo privilegirani dostop.

Lazius je naredil več bistvenih napak. Kot prva je navedel Volrada in Valterja, ki naj bi bila omenjena v ustanovni listini samostana sv. Andreja ob reki Traisen v Avstriji iz leta 1161. V tej res najdemo Valterja, a je bil iz Tannenberga. Lazius je ime napačno prebral kot Lannenberga in ga interpretiral kot Lamberg. Pred Valterjem je zapisan Volkrad iz Radlberga, a ga je Lazius zaradi dvoumnosti zapisa povezal z Valterjem. Listino je tudi napačno datiral, saj je prebral le letnico 1161, pravi datum je 30. december 1160.¹³ Lazius nadaljuje z Berengarjem in Rudolfom, ki naj bi bila omenjena v ustanovni listini dunajske univerze iz leta 1322. Lazius je ponovno storil napako pri dataciji, univerza je bila ustanovljena šele leta 1365. Ustanovna listina je izšla v dveh izvodih, v latinskem in nemškem jeziku. V obeh med pričami najdemo Berengarja in Rudolfa Landenberga. Lazius je še

enkrat napačno interpretiral, tokrat Landenberg kot Lamberg.¹⁴ Morda je bil Landenberg tudi Dietmund, ki naj bi bil leta 1428 dvorni mojster kralja in avstrijskega vojvode Albrehta V.¹⁵ Da bi bil Lamberg, je malo verjetno, saj se kot tak ne omenja v nobeni ohranjeni listini. Kasnejši genealogi so ga imeli za Viljemovega sina, a bi bil kot tak gotovo omenjen pri delitvi njegove dediščine leta 1410.¹⁶ V osebi Friderika, ki naj bi od cesarja Friderika III. pridobil gradova Guštanj in Ekenštajn, je Lazius združil istoimenska bratranca. Friderik starejši, sin Janeza, je bil leta 1489 oskrbnik na gradu Guštanj na Koroškem, Friderik mlajši, sin Gašperja, pa je bil istega leta oskrbnik na gradu Ekenštajn.¹⁷

Od dvajsetih Lambergov, ki jih je naštel Lazius, smo dokazali, da štirje niso bili Lambergi, k tem lahko prištejemo še Dietmunda, ostane jih petnajst. Trije posamezniki se zelo verjetno pojavijo dvakrat, za enim pa se skrivata dva, končni znesek je torej trinajst pripadnikov rodbine Lamberg. Ker jih Lazius ni znal niti sorodstveno povezati niti kronološko razvrstiti, težko govorimo o pravi genealogiji. Kljub tem napakam pa je Lazius kot prvi, ki je opisal rodbino, veljal za verodostojen vir, iz njega so črpali skoraj vsi kasnejši genealogi. Z njimi se je širil tudi Laziusov nezavedni mit o Volradu, kasneje pojmovanem tudi kot Volkard, in avstrijskem poreklu, ki so ga genealogi vestno prepisovali in nadgrajevali, tako da se je obdržal do konca 20. stoletja.

Kot predzadnjega je Lazius navedel Jakoba, za katerega je zapisal, da »še zdaj služi Kranjski«. To je vedel, ker ga je osebno poznal, zagotovo sta se srečala vsaj enkrat. To izpeljemo iz Laziusovega podpisa v turnirski knjigi Jakobovega očeta, ki jo je Jakob uporabljal kot *album amicorum*. Ker so vsi ostali podpisi okoli Laziusovega datirani v leto 1551, je verjetno, da sta se srečala ravno takrat.¹⁸

Morda je njun pogovor tekel tudi o Jakobovih prednikih. Jakob se je gotovo zanimal za preteklost svojega rodu, saj je leta 1559 napisal lastno genealogijo, ki pa danes velja za izgubljeno. Ker jo je baron Matija Kainach († po 1592) vključil v svoj *Genealoški rokopis*, dokončan leta 1592,¹⁹ jo lahko do določene mere rekonstruiramo. Kainachov zapis je sestavljen iz dveh delov, naracije in opisnega rodovnika. Slednji vsebuje vsebinske pomanjkljivosti, ki nakazujejo, da ga je Kainach le delno povzel po Lambergu, morda pa je v celoti Kainachovo delo. Naracijo lahko pripi-

⁹ SI AS 1063, št. 617.

¹⁰ RI XIII 13, št. 375.

¹¹ Valvasor, *Die Ehre*, X, str. 300.

¹² UAW, M 4, Matricula Universitatis Vindobonensis, 1548–1579, fol. 27; Lazius, *De gentium aliquot migrationibus*, str. 262.

¹³ StIAHe, Urkunden St. Andrä an der Traisen, 1160 XII 30.

¹⁴ UAW, Ladula XXXVII, št. 1, Gründungsurkunde (Stiftbrief) der Universität Wien (lateinische Fassung); št. 2, Gründungsurkunde (Stiftbrief) der Universität Wien (deutsche Fassung).

¹⁵ Albrecht V. je bil avstrijski vojvoda v letih 1404–1439, kraljevske naslove pa je prejel leta 1437 in 1438.

¹⁶ SI AS 309, šk. 58, št. 7, str. 107–108, št. 125.

¹⁷ Göth, Urkunden-Regesten, št. 858, 859.

¹⁸ Kos, *Turnirska knjiga*, pg. 8.

¹⁹ NÖLA, HerrenA Akten, 43b/02 (K 51), Matthiae Freiherren von Kainach Genealogies Manuscriptum, fol. 271v–278.

šemo Lambergu, Kainach jo je le spremenil iz prve v tretjo osebo. V njej izvemo, da je Lamberg rodovnik (*sippshaftbaum*)²⁰ ustvaril po pregledu listinskega gradiva. Izvora svoje rodbine ni mogel ugotoviti niti ni mogel umestiti Martina in Janeza, čigar omembe in pečati se pojavljajo v starih listinah. Omenja ščitno pismo svojega deda iz leta 1445, v katerem je ta izpričal, da so bili pisma in pečati Lambergov, ki so jih nekdanj hranili v Kranju, uničeni v vojni vihri.²¹ Zaradi tega manka je Jakob začel rodovnik z Viljemom Lambergom z Bleda, ki naj bi leta 1330 nekaj nakazal svoji ženi *Gaichtze*.²² Tema naj bi se rodil sin Viljem, ki je poročil Dimuto, hčer Nikolaja Podvinskega. Jakob sporoči še, da je od sorodnika Jožefa izvedel, da naj bi se Lambergi prej imenovali Rittersberg, ko pa si je bil eden izmed njih poškodoval nogo in postal šepav, se ga je prijel vzdevek Lamb (iz *lahm*, tj. hrom, šepav), to pa se je preneslo tudi na njegove otroke in potomce. To je Jožefu zaupal njegov oče Jurij, ta pa je isto slišal od svojih prednikov. Gre torej za rodbinsko tradicijo, ki se je prenašala iz roda v roda. Da bi povečal njeno kredibilnost, je Jakob, morda nezavedno, poudaril, da je bil Jožef, baron in kranjski deželni glavar, star več kot 60 let, njegov oče pa naj bi jih dočakal celo več kot 90. To naj bi bilo napisano na gradu Kamen 12. januarja 1559. Sledi opisni rodovnik, ki nadaljuje s tremi sinovi Viljema in Dimute, ki naj bi si leta 1410 razdelili dediščino po očetu in materi. Rodovnik obsega nadaljnje generacije, v kamenski liniji vse do Jakobovih pravnukov. Hkrati manjkajo podatki, kot na primer ime Jakobove matere, kar nakazuje, da ga je verjetno ustvaril Kainach. Ker ni mogoče določiti, na kateri točki je v rodovnik posegel Kainach, Lambergovo delo težko ocenimo. Lahko pa zapišemo, da je bil presenetljivo kritičen in vsekakor pomemben člen, saj se je njegovo sklepanje prek Kainacha in kasnejših genealogov ohranilo vse do danes. Z njegovim zapisom pa se ni ohranila le tradicija o izvoru, temveč tudi napake, na katere bomo opozorili v drugem delu prispevka.

Poleg kamenske linije je v manjšem obsegu v rodovniku predstavljena tudi ortneška linija. Boljši vpogled vanjo dobimo v družinski knjigi barona Žige Herbersteina, ki naj bi bila napisana le leto za Lambergovim rodovnikom. V njej je znani diplomat popisal rodbine, s katerimi je bil sorodstveno povezan, knjiga pa je tudi grafično zanimiva, saj po Zahnovem seznamu vsebuje kar 269 grbovnihi upodobitev.²³ Od Kainachovega rokopisa se razlikuje po tem, da dru-

žine znotraj posameznih rodbin niso predstavljene sistematično, Herberstein je podatke namreč vpisoval sproti. Če izločimo posamezne vpise Lambergov in jih nato povežemo med seboj, dobimo družinsko drevo, ki dopolnjuje Kainachov rodovnik.

Benediktinec Gabriel Bucelinus (1599–1681) je v svojem genealoškem pregledu duhovščine in plemstva vse lamberske linije prikazal v tabelarni obliki.²⁴ Kot prvega je navedel Viljema z Bleda, ki naj bi živel leta 1330, njegov istoimenski sin pa leta 1355. Iz prve letnice je očitno, da je poznal Kainachov rokopis, ki je nastal 80 let pred izidom njegove knjige, drugo pa je verjetno določil sam. Deset let pozneje je tabele izpopolnil in dodal štiri predhodne generacije.²⁵ Prvi je zdaj Volkard, ki naj bi se skupaj s sinom ali bratom Valterjem pojavil v ustanovni listini samostana Sv. Andreja iz leta 1161. Valterju sledi Herman, živeč leta 1260 pa vse do 1300 in naprej. Bil naj bi vrhovni dvorni mojster kralja Rudolfa I. in vojvode Alberta I. ter svetovalec vojvode Rudolfa III. Njegova sinova, Berengar in Rudolf, pa naj bi bila omenjena v privilegiju dunajske akademije leta 1322. Vsi novi vnosi, razen Hermana, temeljijo na Laziusu in so skorajda dobesedno prepisani. Kje je Bucelinus našel podatke o Hermanu, lahko le sklepamo.²⁶ Herman se pojavlja v vseh nadaljnjih genealogijah do srede 19. stoletja, a so že na začetku 19. stoletja ugotovili, da je šlo za Landenberga.²⁷ Bucelinus je tako ponovil Laziusovo napako, med Lamberge pomešal še enega Landenberga in ga vključil v Laziusovo naracijo.

Lamberge najdemo tudi v zbirki genealogij Janeza Ludvika Schönlebna (1618–1681).²⁸ Ta je delal na Bucelinovi osnovi, poznal je tudi Laziusa. Pri njem prvič zasledimo istoimenska bojvornika Volkrada II. in III. Prvi naj bi bil prisoten pri osvojitvi Akona leta 1191, umrl pa naj bi v domovini leta 1214. Drugi naj bi bil poveljnik v vojski avstrijskega vojvode Friderika II. Babenberškega.²⁹ Za njiju ni navedel svojega vira, verjetno je izhajal iz neznanega dela Eliasa Reusnerja, tako kot kasnejši avtorji. Na podlagi češkega zgodovinopisca Balbina je med Volkarda III. in Hermana vrnil še Venclja, Volkardovega sina, ki naj bi se bojeval na strani češkega kralja Venclja pri uporu njegovega sina. Da bi bil kateri od naštetih zares Lamberg, ni verjetno.

²⁴ Bucelinus, *Germania*, tabele N2v–N3v.

²⁵ Bucelinus, *Pars tertia*, str. 114–117.

²⁶ Schönleben, le dve leti kasneje, kot vir navaja Otokarja iz Horneka (danes bolj znan kot Otokar iz Gaala). Ta je napisal Štajersko rimano kroniko, v kateri se pojavi Herman Landenberg (SI AS 1073, I-42r, J. L. Schönleben: Appendix ad Annales et Chronologiam Carnioliae sive Genealogica, str. 370; Seemüller, *Ottokars Österreichische Reimchronik*, str. 331).

²⁷ Najstarejši nam znani avtor, ki omenja napako, je Wißgrill leta 1804 (Wißgrill, *Schauplatz*, str. 365).

²⁸ SI AS 1073, I-42r, J. L. Schönleben: Appendix ad Annales et Chronologiam Carnioliae sive Genealogica, str. 369–391.

²⁹ Friderik II. je bil avstrijski in štajerski vojvoda v letih 1230–1246.

²⁰ Če sodimo po izrazu, je šlo za rodbinsko drevo, ki ga Kainach morda sploh ni videl, kar bi lahko razložilo pomanjkljivosti v opisnem delu rodovnika.

²¹ To pismo je popisano tudi v zapuščinskem inventarju Jakobovega vnuka (SI AS 309, šk. 58, št. 7, str. 112–133, št. 136). Iz popisa izvemo, da so dokumenti zgoreli v zakristiji farne cerkve sv. Kancijana v Kranju.

²² Ta listina je danes v NÖLA, StA Urk, št. 5098.

²³ Zahn, *Das Familienbuch*, str. 293–415.

Janez Viljem grof Wurmbrand (1670–1750) je v svoji genealoško-zgodovinski zbirki opisal 71 avstrijskih plemiških rodbin, med njimi tudi Lamberge.³⁰ Kljub svojim znanstvenim načelom je le prevedel narativni del Kainachovega besedila v latinščino in dodal nekaj podatkov, ki jih je našel v spodnjeavstrijskem arhivu. Wurmbrand je našel dve listini, v prvi iz leta 1189 se med pričami pojavi Oto Lamberg, v drugi pa je opisana služba Dimute Lamberg. Ohranil se je tudi njen pečat, ki ga je Wurmbrand objavil skupaj s pečatom Gregorja in Viljema Lamberga z začetka 16. stoletja.³¹ Prva listina se je ohranila v dveh prepisih, gre pa za podelitev pravic, ki zadevajo kapelo v Scheiblingkirchnu, jugovzhodno od Dunajskega Novega mesta. Med pričami je tudi Otto de Lamberch, po mnenju Hausmanna, ki je listino objavil, pravilno Lansberch.³² Gre torej še za eno napačno povezavo, napačna pa je tudi trditev, da je bila Dimuta Lamberg, torej žena Viljema Lamberga, leta 1366 dvorna dama Katarine Brandenburške. Friedrich Lanjus je leta 1931 opozoril, da gre za Dimuto, rojeno Biber, vdovo Hermana Landenberga, o katerem smo pisali zgoraj. V pečatnem ščitu, ki ga je objavil Wurmbrand, pa ni bil pes, temveč bober, ki ga je imela v grbu rodbina Biber.³³ Heraldčni bober je lahko zelo podoben psu, kar pojasni Wurmbrandovo napako.

Wurmbrandovo besedilo z napakama vred je leta 1723 nazaj v nemščino prevedel Maksimilijan Eratzem baron Hackelberg-Landau († 1725).³⁴ Njegov rokopis je nastal v okviru posvetitve Jožefa Dominika Lamberga za passavskega škofa. V istem letu je namreč nastalo več pretežno panegiričnih del različnih avtorjev, ki so se nadejali naklonjenosti bodočega škofa.³⁵

Takšna dela so nastajala že v 17. stoletju. Dominik Frančišek Calin (1624–1683), dvorni zgodovinar cesarja Leopolda I., je leta 1675 napisal knjižico, v kateri je opisal 43 Lambergov, kot zadnjega grofa Janeza Maksimilijana Lamberga, ki mu je posvetil svoje delo. Začne ga z Volradom, ki mu sledita istomimski sin in vnuk, slednjemu pa Herman s sinovoma Berengarjem in Rudolfom. Viljem, prvi pravi Lamberg, je tako na sedmem mestu. Calinovo delo je zanimivo predvsem zaradi podatkov o mladosti Jakoba Lamberga, ki jih pri predhodnih avtorjih ne najdemo.³⁶

Zelo podobno je delo Avgušтина Eratha (1648–1719), posvečeno grofu Francu Jožefu Lambergu ob

priložnosti njegovega sprejetja v Red zlatega runa. Erath je na podlagi listine, ki jo je objavil Valvasor, med Volrada in Hermana vrnil še Friderika.³⁷ Za to napako je kriv Valvasor, ki je krepko zgrešil hebrejsko datacijo.³⁸

Calin in Erath se od predhodnikov razlikujeta po tem, da posameznike predstavljata bolj sistematično, v obliki biogramov, ki so v 18. stoletju postali standard v leksikonih in enciklopedijah. Eden takih je Zedlerjev *Univerzalni leksikon* iz leta 1737, v katerem so biografski podatki posameznih Lambergov nanizani po kronološkem zaporedju, navedbe pa so dosledno opremljene z viri. Veliko virov, ki mu jih je uspelo zbrati, pa je imelo tudi negativne posledice, saj se pojavijo vsebinske napake.³⁹

Lamberge sta v 19. stoletju celostno obdelala Franz Karl Wißgril leta 1804 in Konstantin Wurzbach leta 1865, pri tem pa vestno ponavljala napake predhodnikov.⁴⁰ Do preloma je prišlo šele konec stoletja, ko je Alfred Anthony von Siegenfeld na podlagi primerjave grbov ugotovil povezavo med Lambergi in ortenburškimi ministeriali.⁴¹ Razvoj takšnega razmišljanja je prekinil Johann Baptist Witting, ki je leta 1895 objavil lambersko genealogijo na podlagi prejšnjih genealogij, z njimi pa je povzel tudi vse napake,⁴² na kar sta že naslednje leto opozorila grofa Jaroslav Thun Hohenstein in Karl Lamberg.⁴³ Popravke za celotno genealogijo je leta 1925 objavil Friedrich Lanjus.⁴⁴ Kamillo Trotter se je leta 1927 poglobil v ortenburško ministerialiteto in skušal najti konkretno povezavo z Lambergi.⁴⁵ Smer nadaljnjih raziskovanj je nakazal z mislijo, da je treba za lambersko genealogijo, ki bo imela znanstveno vrednost, raziskati arhiva na Dunaju in v Ljubljani, pa tudi italijanske vire.⁴⁶ Te je uporabil Andrej Pleterski, ki se je pri raziskovanju Blejskega kota dotaknil tudi Lambergov.⁴⁷ Čeprav je zapisal, da ne namerava raziskati lamberskega rodovnika, je na eni strani opisal prve generacije, pri tem pa storil več napak, ki jih poskušamo spodaj razkriti, razjasniti in odpraviti.

³⁷ Erath, *Augustus*, str. 163–184.

³⁸ Valvasor, *Die Ehre*, XV, str. 309–310. Valvasor je listino datiral v leto 1278, prava letnica je 1445 ali 1446.

³⁹ Zedler, Lamberg, str. 268–284. Kot primer napake naj navedem leto smrti Jakoba Lamberga; Zedler je zapisal leto 1560, kot vir pa navedel Bucelina in Valvasorja. Bucelin tega podatka ne omenja, Valvasor pa zapiše pravilno leto 1566.

⁴⁰ Wißgrill, *Schauplatz*, str. 363–416; Wurzbach, Lamberg, str. 21–39.

⁴¹ Zahn in Anthony von Siegenfeld, *Steiermärkisches Wappen-Buch*, str. 63–65.

⁴² Witting, *Beiträge zur Genealogie*, str. 175–234.

⁴³ Thun und Hohenstein, *Die Reichsgrafen von Lamberg*, str. 10–11.

⁴⁴ Lanjus, *Zur Lamberg'schen Genealogie*, str. 287–306.

⁴⁵ Trotter, *Bemerkungen*, str. 182–186.

⁴⁶ Prav tam, str. 185.

⁴⁷ Pleterski, *Župa Bled*, str. 104.

³⁰ Wurmbrand, *Collectanea*, str. 31–33.

³¹ V ščitu vzpenjajoč se pes, napis: + S. D I E M V D I. Wurmbrand, *Collectanea*, tabela 3, št. 3–5.

³² *Urkundenbuch des Herzogtums Steiermark*, REI 18. <https://gams.uni-graz.at/o:stub.77/sdef:TEI/get?context=ontext:stub-band1> (28. 6. 2021).

³³ Lanjus, *Die blühenden Geschlechter*, str. 122, op. 22.

³⁴ SI AS 813, šk. 1, Fata Lambergica.

³⁵ Prim. Pritz, *Ein Beitrag*, str. 189–190.

³⁶ Calin di Marienberg, *Le gloriose Memorie*, str. 1–3, 9.

Rittersberg

Rittersbergi so bili ministerialni rod, poimenovan po gradu Rittersberg v Goriških brdih, lokacijo katerega je Franc Kos zamejil z Višnjevikom, Fojano in Senožčami.⁴⁸ Igor Sapač ima za možno lokacijo gradu vzpetino pri vasi Nozno severno od Višnjevika, kjer se kasneje omenja gradišče.⁴⁹ V virih se grad ne pojavlja, omenja pa ga kasnejši zapis dogodkov iz leta 1313, ko so v njem stanovali ministeriali iz Senožč in Višnjevika. Zaradi spora pri delitvi podložnikov med sorodnikoma Friderikom iz Senožč in Ernestom z Višnjevika je prišlo do fajde, v kateri je Friderik požgal Rittersberg, ki je označen kot *casa incastellata*. V požaru sta umrla dva otroka Friderikovega sorodnika Valterja, več služabnikov in Friderikova lastna mati, ki je prišla na grad, da bi pomirila spor.⁵⁰ Gradu po požaru morda niso obnovili, staro ime Rittersberg pa je zamenjalo Gradišče, v pomenu nekdanj utrjen kraj. Da je grad morda res stal pri Noznem, pritrjuje spodaj predstavljena rittersberška posest v Kožbani in Brdicah, ki so bližje Noznemu kot Kosovi lokaciji.

Že na začetku 13. stoletja se Markvard z Rittersberga pojavi kot priča v nekem seznamu komornika oglejskega patriarha.⁵¹ Ni jasno, kako je bil povezan s kasnejšim goriškim ministerialom, ki je nosil isto ime. Ministeriali so bili v 13. stoletju fluidna družbena skupina, osebno odvisna od svojega gospoda, ki je z njimi upravljal kot s svojo lastnino. Na njihovo mobilnost so vplivale predvsem interakcije med različnimi gospodi, saj so bili ministeriali predmet menjave in poročanja, posledica tega so bile tudi delitve otrok.⁵² Vse naštetu izredno otežuje raziskovanje te sicer privilegirane skupine, saj so njihovi priimki hkrati službena imena, ki so se ob menjavi prebivališča spremenila. Na posameznem gradu je lahko bilo nastavljenih več sorodstveno nepovezanih ministerialov, a so bili vsi poimenovani po njem. Nasprotno so člani iste rodbine, ki so stanovali na različnih lokacijah ali bili razdeljeni med različne gospode, imeli različne priimke.

Zgodovinsko udejstvovanje ministerialov, na podlagi katerega lahko dobimo vpogled v to socialno skupino, je bilo odvisno od aktivnosti njihovih gospodarjev. Ti so imeli v nemirnem 13. stoletju, ko so

cesarstvo prevevala različna nasprotja, nemalo priložnosti za izvajanje agresivne politike, sploh na škodo Cerkve. Tako je sedisvakanco po smrti briksenskega škofa Henrika IV. leta 1239 izkristil tirolski grof Albert III., ki je, izhajajoč iz funkcije briksenskega odvetnika, prevzel upravo nad briksenskimi posestmi. Podobno je storil njegov zet in zaveznik, goriški grof Majnhard III., ki se je polastil blejskega gradu in gospostva, odvetnik katerega je bil od leta 1231. Novoizvoljeni škof Egno se je povezal s koroškim vojvodo Bernardom Spanheimom in začel fajdo, ki pa ni trajala dolgo.⁵³ S Tirolcem se je pogodil konec marca 1241,⁵⁴ po njegovem posredovanju pa je mesec dni kasneje prišlo tudi do pomiritve z goriškim grofom. Majnhard se je obvezal, da bo škofu vrnil grad z vsemi posestvi in sodstvom razen odvetščine. Za predajo gradu sta bila zadolžena Markvard z Rittersberga in njegov sin Konrad.⁵⁵

Po mnenju nekaterih zgodovinarjev naj bi bila oče in sin identična Markvardu in Konradu z Bleda, ki se pojavita leta 1230.⁵⁶ Takrat je namreč prišlo do zamenjave ministerialov med briksenskim škofom in goriškim grofom. Škof Henrik je dal Majnhardu sinove svojega ministeriala Folkerja z Rihemberka, v zameno pa je dobil Konrada in njegovo sestro, ki sta bila otroka Markvarda z Bleda.⁵⁷ Če gre res za isto osebo, je Konrad očitno med letoma 1230 in 1241 ponovno prišel v grofovo službo.⁵⁸ Da je bil goriški ministerial, izrecno potrjuje listina iz maja 1252, ko ga najdemo v ječi freisinskega škofa.⁵⁹ Nič boljše se ni godilo Majnhardovemu tastu; goriško-tirolske aspiracije po Koroški so bile že poleti 1252 zatrite v bitki pred Greifenburgom, v kateri je bil tirolski grof zajet.⁶⁰ Majnhard je moral za njegovo izpustitev zastaviti tudi svojo posest v Naklem,⁶¹ iz katere pa je izrecno izvzet ministerial Konrad z Rittersberga z vso svojo lastnino.⁶² Ta je bil leta 1261 v Čedadu priča svojemu sinu Markvardu, ko je ta zastavil svojo odvetščino nad dvema kmetijama v vasi *Posnich*. Še iste leta je Konrad zastavil svojo odvetščino nad dvema kmetijama v Brdicah. Naslednje leto pa je odvetščino nad štirimi kmetijami v Kožbani zastavil njegov

⁵³ Bizjak, *Srednjeveški urbarji*, str. 50–51.

⁵⁴ Santifaller, *Die Urkunden*, št. 104.

⁵⁵ Hormayr, *Kritisch-diplomatische Beyträge*, št. 142.

⁵⁶ Trotter, *Bemerkungen*, str. 183–184; Pleterski, *Župa Bled*, str. 94–95.

⁵⁷ Santifaller, *Die Urkunden*, št. 76.

⁵⁸ Leta 1243 sta se v Škofji Loki briksenski in freisinski škof dogovorila o delitvi otrok nekega ministeriala. Temu je bil priča Konrad z Rittersberga, označen kot (samostanski) brat. Tega zagotovo ne moremo enačiti z Markvardovim sinom (Santifaller, *Die Urkunden*, št. 108).

⁵⁹ GZS VI/1, št. 164. Baraga je na podlagi predhodnih objav listine priimek napačno interpretiral kot Pittersberg. Prim. op. 48.

⁶⁰ Štih, *Goriški grofje*, str. 23, 29–30.

⁶¹ Ta naj bi se razprostirala od reke Kokre do Karavank in Jezerskega vrha (Kosi et al., *Historična topografija Kranjske*, str. 1018).

⁶² GZS VI/1, št. 183.

⁴⁸ Kos, *Goriška Brda*, str. 32. Otorepec je grad Rittersberg postavil v Ziljsko dolino (na severozahodnem vhodu v Ziljsko dolino, južno od prelaza Gailbergsattel se nahajajo ruševine gradu Pittersberg! op. a.) (Otorepec, *Lamberg*, str. 94). France Baraga ga je imel najprej za grad Rašpor v Istri, potem pa za Pittersberg na Koroškem. Njegovo napako je kasneje popravil Miha Preinfalk. Otorepec, *Gradišče za slovensko zgodovino*, str. 318; GZS VI/1, št. 164; GZS VI/2, str. 68.

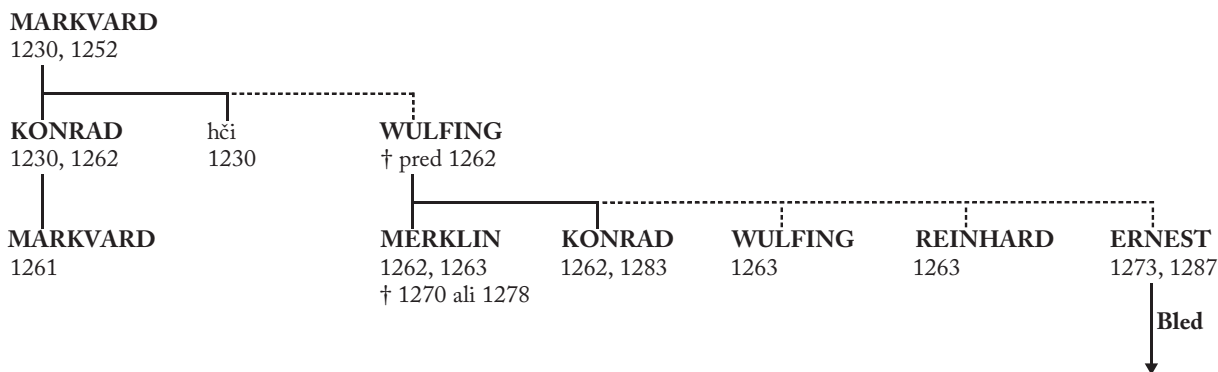
⁴⁹ Sapač, *Grajske stavbe*, str. 199–202, 212–213.

⁵⁰ Manzano, *Annali del Friuli*, zv. 3, str. 57; Manzano, *Annali del Friuli*, zv. 4, str. 25–26.

⁵¹ Suttina, *Una cessione di appartamenti*, str. 64.

⁵² Več o tem Štih, *Goriški grofje*, str. 35–42.

Rodovnik ministerialov z Rittersberga.

nečak Merklin, sin pokojnega Wulfinga.⁶³ Drug vir sporoča, da je v istem letu Konrad, sin Wulfinga z Rittersberga, dal svojo odvetščino nad Kožbano opatinji samostana Sv. Marije v Čedadu.⁶⁴ Verjetno je šlo tudi v tem primeru za zastavo odvetščine.

Merklina z Rittersberga najdemo leta 1263 v Škofji Loki kot pričó pri pomiritvi med freisinskim škofom in ortenburškim grofom. Poleg njega so imenovani tudi Wulfing, Konrad in Reinhard, ni pa označeno njihovo sorodstveno razmerje, če so v sorodu sploh bili.⁶⁵ Morda so bili vsi štirje Wulfingovi sinovi. Merklin je umrl leta 1270 ali 1278, njegovo posest pa sta goriška grofa dodelila Sigerju z Višnjevika.⁶⁶ To, da posest ni pripadla Merklinovim sorodnikom, bi lahko pomenilo, da ti niso bili goriški ministeriali. To potrjujeta Ernest in Konrad z Rittersberga, ki se v letih 1273 in 1283 pojavljata na Bledu kot pričó v listinah briksenskega škofa.⁶⁷ Pleterski je v Konradu videl tistega, ki je bil goriški ministerial, Ernesta pa je imel za njegovega sina.⁶⁸ Takšna interpretacija je malo verjetna, saj ji nasprotuje že vrstni red zapisa, ki nakazuje, da je Konrad mlajši in kot tak ne more biti Ernestov oče. Verjetneje se zdi, da je s Konradom mišljen Wulfingov sin, morda je bil to tudi Ernest.

Ne gre pa izključiti možnosti, da je rod goriškega ministeriala Markvarda z Rittersberga izumrl že z Merklinom v sedemdesetih letih 13. stoletja.

Zagotovo se je z dodelitvijo Merklinove posesti Sigerju nanj preneslo tudi ime gradu. Okoli leta 1274 se pojavi Ortolf z Višnjevika in Rittersberga, ki je bil verjetno Sigerjev nečak. Nekoliko pozneje se je po Rittersbergu imenoval tudi Sigerjev sin DURING.⁶⁹ Del gradu je bil predmet nadaljnje menjave leta 1296, na začetku 14. stoletja pa je na gradu živel družina Valterja iz Senožeč.⁷⁰ Zaradi vseh teh menjav ni jasno, kateremu rodu lahko pripišemo Bernarda in Hermana z Rittersberga, ki se pojavita v Čedadu leta 1295.⁷¹

Vrnimo se k Ernestu. Ta je bil leta 1286 prisoten pri delitvi otrok ministerialov v Loki med freisinskim škofom in ortenburškim grofom.⁷² Naslednje leto je briksenskemu škofu, čigar ministerial je bil, prodal svojo posest pri Bohinju, ki pa jo je čez en teden dobil nazaj v zastavo.⁷³ Škofovo listino o nakupu posesti je potrdil s pečatom, v katerem ni poimenovan po Rittersbergu kot v vseh listinah, temveč po Bledu.⁷⁴ Vprašljivo je, koliko časa je Ernest sploh preživel v Goriških brdih, morda je bilo ime le simbolično in ne pokazatelj kraja bivanja. A če bi šlo že za priimek, bi ga verjetno uporabljali tudi njegovi sinovi, ki pa so bili najprej poimenovani po Bledu,⁷⁵ nato pa po vaseh, kjer so se naselili oziroma bili naseljeni. Wulfing, leta 1286 označen kot sin Ernesta z Bleda,⁷⁶ je leta 1302 skupaj z bratom Merklinom z Bleda kupil

⁶³ Maffei, *Le carte del monastero*, št. 88, 90, 92.

⁶⁴ Manzano, *Annali del Friuli*, zv. 3, str. 46–47.

⁶⁵ Schumi, *Urkunden- und Regestenbuch*, št. 320.

⁶⁶ ÖStA, HHSStA, HS W 594, Registraturna knjiga grofov Goriških, fol. 59v. Datum je zapisan dvoumno: mill(esim)o CC^o LXX octavo k(a)l(end)as febr(uarii), kar je mogoče prebrati kot 25. januar 1270 ali 1. februar 1278. Franc Kos je dogodek omenil dvakrat, obakrat na podlagi zgornjega vira, a z drugačnim datumom: 1. april 1278 in 25. januar 1265. Očitno je pomešal svoje zapiske, saj slednji datum omenja že Joppi leta 1886. Wiesflecker je obe različici dogodka navedel kot dve ločeni dejanji – prvič po Jopijevi dataciji, drugič po zgornjem viru (Kos, *Goriška Brda*, str. 24, 32; Joppi, *Documenti Goriziani*, str. 36; Wiesflecker, *Die Regesten der Grafen von Görz*, št. 731; Wiesflecker, *Die Regesten der Grafen von Tirol*, št. 224). Pleterski je Merklina enačil z njegovim dedom Markvardom. Merklin je res pomanjševalnica imena Markvard, vendar je to, da bi bil nekdo najprej označen z osnovno obliko imena, kasneje v življenju pa s pomanjševalnico, malo verjetno (Pleterski, *Župa Bled*, str. 95).

⁶⁷ SI AS 1063, št. 5950; MDC V, št. 567.

⁶⁸ Pleterski, *Župa Bled*, str. 95.

⁶⁹ Manzano, *Annali del Friuli*, zv. 3, str. 71, 100; Otorepec, *Gradivo za slovensko zgodovino*, št. 328, 434, 1016; Kos, *Goriška Brda*, str. 21–22.

⁷⁰ Manzano, *Annali del Friuli*, zv. 3, str. 260; Manzano, *Annali del Friuli*, zv. 4, str. 25–26.

⁷¹ Otorepec, *Gradivo za slovensko zgodovino*, št. 162.

⁷² MDC VI, št. 24.

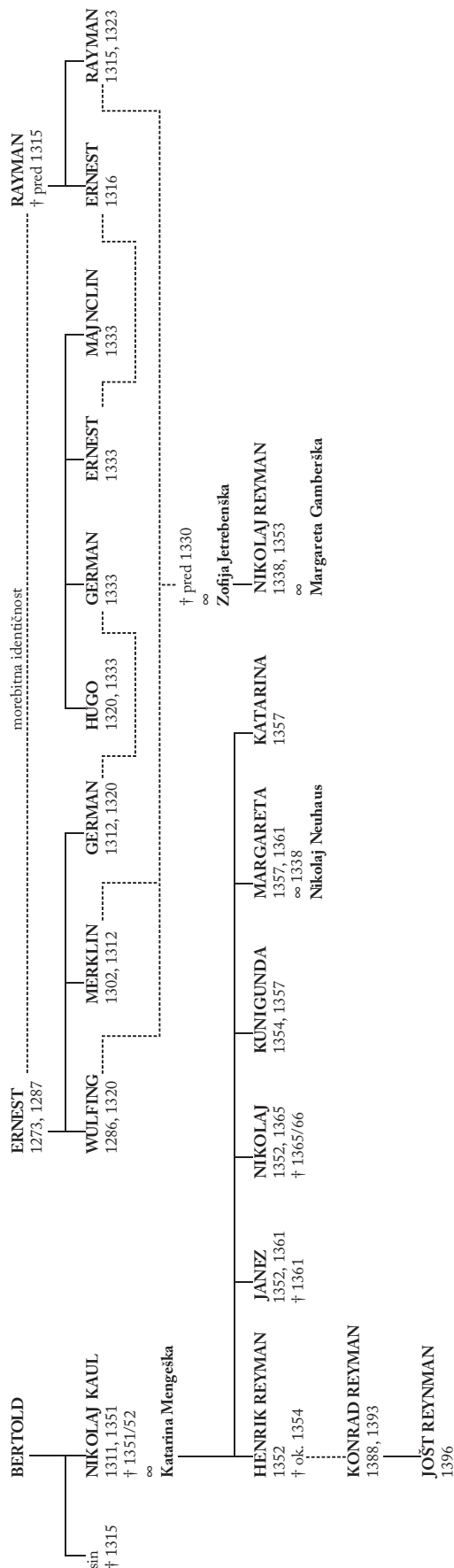
⁷³ SI AS 1063, št. 28; Santifaller, *Die Urkunden*, št. 246.

⁷⁴ Pečat, ki je visel na listini SI AS 1063, št. 28, ni več ohranjen. Njegov opis se je ohranil preko Anthonyja v Siegenfelda. Gl. op. 41.

⁷⁵ Z Bledom je mišljeno območje Blejskega kota, ne pa blejski grad, na katerem so prebivali briksenski gradiščani (Pleterski, *Župa Bled*, str. 94; SI AS 1063, št. 28; št. 49).

⁷⁶ SI AS 1063, št. 6729.

Poskus rodovnika Raymanov.

kmetijo v Gorjah in dve v Doslovčah.⁷⁷ V Gorjah se je tudi ustalil, saj je v listini iz leta 1312 poimenovan po njih, Merklin pa po Zasipu.⁷⁸ Po Zasipu se je imenoval tudi tretji brat German.⁷⁹ V čedajskih virih se v istem času pojavljata ortenburški ministerial Rayman, sin pokojnega Raymana z Bleda, in njegov brat Ernest.⁸⁰ Ker se ime v kranjskih listinah pojavi šele kasneje v pridevniški rabi, je Pleterski sklepal, da sta Raymana Ernest z Rittersberga in eden od njegovih sinov. To je utemeljil z razlago imena, ki naj bi pomenilo človeka, ki živi ob bregu. Ta Breg bi bil lahko vzhodno od Zasipa, kjer je danes ledina Na bregu, ohranili pa so se tudi ostanki stolpa, v katerem naj bi živeli Raymani.⁸¹ Ernest z Rittersberga naj bi torej imel poleg Wulfinga, Merklina in Germana še istoimenskega sina, Pleterski pa mu je pripisal še Huga in Majnclina, saj se leta 1333 pojavi Hugo iz Zasipa skupaj z brati Ernestom, Germanom in Majnclinom.⁸² Dvom v to spodbuja listina iz leta 1320, ko sta bila na gradu Kellerberg brata Wulfing in German z Bleda, pa tudi Hugo z Bleda, ki pa ni označen kot njun brat.⁸³ Tudi če sprejmemo istovetnost Ernesta z Bleda s pokojnim Raymanom, je natančna opredelitev njegovega sorodstva brez konjunktur nemogoča.

Zagotovo je bil z njim sorodstveno povezan Nikolaj z Bleda, zlasti v čedajskih virih imenovan Nikolaj Kaul.⁸⁴ Bil je zanimiva osebnost, kot najemnik je večkrat menjal stran, ukvarjal pa se je tudi z denarnimi posli. O njegovi družini ni nobenih dvomov, saj se njegovi potomci skupaj z vdovo omenjajo v več listinah. V grbu je imel zmaja, kar nakazuje, da njegov oče Bertold ni bil krvno povezan z Ernestom z Rittersberga oziroma Raymanom. Ker pa so Nikolajevi potomci celo prevzeli ime Rayman in spremenili svoj grb,⁸⁵ je možno, da je bila Nikolajeva mati Ernestova sorodnica, morda sestra.⁸⁶ Glede na heraldično podobnost so bili v sorodu z Ernestom tudi briksenski ministerial Ulrik Gesleht, Ernest s Poljan,⁸⁷ Erhard iz Pudoba in ne nazadnje Lambergi.⁸⁸

⁷⁷ SI AS 1063, št. 37.

⁷⁸ SI AS 1063, št. 50. V pečatih sta oba poimenovana po Bledu!

⁷⁹ MDC VIII, št. 554.

⁸⁰ Fabrizio, *Delle usure del Friuli*, str. 76; Otorepec, *Gradivo za slovensko zgodovino*, št. 357, 388.

⁸¹ Pleterski, *Župa Bled*, str. 96.

⁸² Prav tam, str. 20, 96.

⁸³ MDC VIII, št. 554.

⁸⁴ Otorepec, *Gradivo za slovensko zgodovino*, št. 446, 688, 689, 705, 773, 774, 1006, 1078, 1083.

⁸⁵ Nikolajev sin Janez je imel avgusta 1355 v pečatu zmaja, podobnega očetovemu, junija 1357 pa sekan št. z deljeno desno polovico (SI AS 1063, št. 6294; št. 6306).

⁸⁶ Pleterski, *Župa Bled*, str. 97–98.

⁸⁷ Morda lahko Ernesta s Poljan enačimo z Raymanovim istoimenskim sinom.

⁸⁸ Gl. prilogo *Grbovni štiti blejskih ministerialov*.

Grbovni štiti blejskih ministerialov.⁸⁹

	ERNEST Z RITTERSBERGA/BLEDA 1287 ARS, AS 1063, št. 28; rekonstrukcija po Siegenfeldu		ERHARD IZ PUDOČA/BLEDA 1357 ARS, AS 1063, št. 6306
	ULRIK GESLEHT 1312 ARS, AS 1063, št. 49		JANEZ, sin Nikolaja Kaula 1357 ARS, AS 1063, št. 6306
	WULFING IZ GORIJ/BLEDA, sin Ernesta z Rittersberga 1312 ARS, AS 1063, št. 50		NIKOLAJ S POLJAN, sin Ernesta s Poljan 1357 ARS, AS 1063, št. 6306
	MERKLIN IZ ZASIPA/BLEDA, brat zgornjega 1312 ARS, AS 1063, št. 50		MERKLIN LAMBERG 1358 ARS, AS 1063, št. 5300
	NIKOLAJ REYMAN, domnevni sin zgornjega 1352 ARS, AS 1063, št. 6267		NIKOLAJ IZ JAME, sin Nikolaja Kaula 1364 ARS, AS 1063, št. 6388
	ERNEST S POLJAN 1354 ARS, AS 1063, št. 6281		VILJEM LAMBERG, sin Janeza Lamberga 1372 ARS, AS 1063, št. 206
	JANEZ LAMBERG 1354 ARS, AS 1063, št. 6286		KONRAD REYMAN, domnevni vnuk Nikolaja Kaula 1388 ARS, AS 1063, št. 5341

Lamberg

Zaradi pogoste anonimnosti žensk v srednjeveških listinah konkretne povezave med Lambergi in ministeriali z Rittersberga ni mogoče vzpostaviti. O njej pričata rodbinska tradicija in podobnost v grbih. Ker so imeli slednjo različni raziskovalci za zadosten pokazatelj o izvoru rodbine, so se le redki ukvarjali s samim imenom Lamberg. To bi izvorno lahko bilo ime gradu, končnica -berg naj bi nakazovala, da je nastal od prve tretjine 12. do srede 13. stoletja, lahko pa bi pomenila tudi ministerialni dvor ali enostavno stolpasto utrdbo.⁹⁰ Lambergi so do srede 16. stoletja uporabljali dodatno končnico -er, ki naj bi za čas do konca 14. stoletja dokaj zanesljivo opozarjala, da oseba ne živi več na imenovanem gradu ali dvoru.⁹¹ Friedrich Lanjus je leta 1931 opozoril, da Valvasor omeni gospostvo s tem imenom, ki naj bi ga leta

1479 po očetu Erhardu podedoval sin Andrej Hohenwart.⁹² V resnici je šlo za gospostvo oziroma grad Lemberg (Löwenberg) pri Dobrni, s katerim Lambergi nimajo nobene povezave.

Prva generacija

Prvi Lamberg, ki se pojavi v listinah, je Viljem, ki je bil leta 1326 priča, ko je Janez iz Gorič skupaj z ženo prodal lastno kmetijo v Rupi pred Kranjem Jakobu iz Gorij in njegovi ženi.⁹³ Naslednje leto ga najdemo med pričami na gradu Jeterbenk. Poleg nje ga sta med drugimi navedena zgoraj omenjeni Jakob in Nikolaj z Bleda, o katerem smo pisali na koncu prejšnjega poglavja.⁹⁴ Več o Viljemovem socialnem krogu izvemo iz listine iz leta 1330, v kateri je s pri-

⁸⁹ Zaradi slabih odtisov pečatov so lahko v prilogi manjša odstopanja. Načeloma so vsi grbovni štiti sekani, ena od polovic pa je večkrat deljena (tram, trikrat deljena, dva tramova, petkrat deljena).

⁹⁰ Kos, *Vitez in grad*, str. 31–32.

⁹¹ Kos, *Med gradom in mestom*, str. 13.

⁹² Lanjus, *Die blühenden Geschlechter*, str. 121–122; Valvasor, *Die Ehre*, XI, str. 186.

⁹³ SI AS 1063, št. 6104. Viljemov priimek je zapisan kot Lan-denberger. To odstopanje gre zelo verjetno pripisati pisarjevemu nepoznavanju imena, saj je v Viljemovi le nekoliko mlajši lastni listini jasno zapisano kot Lamberger (NÖLA, StA Urk, št. 5098).

⁹⁴ SI AS 1063, št. 6110.

voljenjem brata Janeza (*Janslein*) dal svoji ženi Rajhci (*Reichze*) za jutrnjo 50 mark oglejskih pfenigov, ki jih je nakazal na svoj dvor v Podhomu in na travnik *bei Haygermos*.⁹⁵ Poleg ženina je pečatil gospod Majnhard, za priče pa so bili gorjanski župnik Henrik, Hugo iz Zasipa, Ulrik Chransrot, njegov brat Sighard in nekdo iz Gorič.⁹⁶ Z gospodom je mišljen ortenburški grof Majnhard I. ali pa njegov sin Majnhard II. To nakazuje, da je bil Viljem ortenburški ministerial oziroma del njihove klientele. Prisotnost župnika lahko razložimo s tem, da je listina verjetno nastala kar v cerkvi v (Zgornjih) Gorjah. Ostale priče so bile sorodstveno povezane z zakonskim parom; Hugo iz Zasipa je domnevni sin Ernesta z Rittersberga, Chransrota sta bila morda nevestina sorodnika,⁹⁷ brezimnež iz Gorič pa je verjetno istoveten z Janezom, ki je leta 1326 prodal kmetijo.

Leta 1343 je Ernest s Poljan Viljemu, ki je bil njegov *vetter*, prodal svoj del desetini od blejskih novin in v Mošnjah.⁹⁸ Ko mu je naslednje leto sorodnik Gregor iz Zgoše zastavil kmetijo v Spodnjih Gorjah, se kot Viljemova žena omenja Alhajda.⁹⁹ Rajhca je torej v tem času umrla, Viljem pa se je na novo poročil. Istega leta je s Alhajdo kupil še kmetijo v Žirovnici, dve v Palovičah, sedem njiv *ze Chaemrich*,¹⁰⁰ leta 1345 pa kmetijo v Podhomu.¹⁰¹ Tri leta kasneje je v fevd pridobil desetino v Poljčah.¹⁰² V nadaljnjih listinah se Viljem ne pojavi do leta 1372, ko je bil že mrtev. Takrat izvemo za njegovega istoimenskega sina in nečaka.¹⁰³

Janez se prvič brez brata pojavi leta 1353, ko se je ženil še en Lamberg, Merklin, ki je s privoljenjem neimenovanega brata dal svoji ženi Elizabeti za jutrnjo 70 mark oglejskih pfenigov ali drugega denarja iste vrednosti. To ji je nakazal na svoje lastne kmetije v Zasipu, Spodnjih Lazah (*Haygermuzz*), Žirovnici in Doslovčah ter desetini v Vrbi in Mužjah, ki jih ima v fevdu od ortenburškega grofa. Hkrati je potrdil, da je od tasta Friderika prejel obljubljenih 10 mark dote. Poleg ženina sta pečatila Geiselher Posch in sorodnik (*vetter*) Janez Lamberg.¹⁰⁴ Glede na so-

rodstveno oznako bi bil lahko Merklin Janezov bratranec ali nečak, v primeru slednjega torej Viljemov sin. Janez je leta 1354 pečatil vdovi Nikolaja Kaula, leta 1356 pa je očitno živel v Zasipu, saj je označen kot zasipški.¹⁰⁵ Zadnjič se kot živ omenja leta 1362, ko je zastavil neko kmetijo.¹⁰⁶

Druga generacija

Za razumevanje nadaljnje genealogije je najpomembnejša listina iz leta 1372, ko je Viljem Lamberg, sin pokojnega Viljema, Tomažu iz Podvina prodal desetino v Mošnjah, ki jo je imel v fevdu od ortenburškega grofa. Pri tem mu je pečatil tudi bratranec Viljem Lamberg, sin pokojnega Janeza.¹⁰⁷

Po izročilu genealogov naj bi bil prodajalec poročen z Dimuto, hčerjo Nikolaja iz Podvina, gradiščan na Waldenbergu in ascendent vseh lamberskih linij.¹⁰⁸ Analiza listine ustvari dvom, kateri od istoimenskih bratrancev je bil njen mož. Najprej naj opozorimo na napako, da Dimuta ni bila hči Nikolaja, temveč zgoraj omenjenega Tomaža iz Podvina. To večkrat potrdi listinsko gradivo, na primer leta 1386, ko Viljem Tomaža jasno označi za tasta;¹⁰⁹ nadalje leta 1396, ko je ortenburški grof Viljemu Lambergu podelil v fevd neko posest, ki jo je prej užival njegov pokojni tast Tomaž iz Podvina.¹¹⁰ Leta 1399 je grof Juriju Lambergu podelil posest, ki sta jo prej uživala njegov oče Viljem in ded Tomaž s Podvina.¹¹¹ Če bi leta 1372 Viljem prodajal tASTU, bi bil ta zagotovo v listini označen kot tak. Po Dušanu Kosu naj bi se Viljem in Dimuta poročila že leta 1366,¹¹² a to lahko pripišemo napačnemu branju Wittinga oziroma njegovemu dvoumnemu zapisu.¹¹³ Bližje pravemu datumu poroke pridemo, če pogledamo odpovedno pismo njune hčere Katarine, ki je bila leta 1386 že poročena in očitno pravno sposobna.¹¹⁴ Če ji prisodimo vsaj dvanajst let, s katerimi je poroko omejevalo kanonsko pravo, sta se morala njena starša poročiti najkasneje leta 1373.¹¹⁵ Verjetneje sta se poročila že konec šestdesetih, kot so pisali genealogi (sicer brez podlage v virih). Imamo pa tudi materialni dokaz, da

⁹⁵ Pleterski je kraj identificiral kot Spodnje Laze. Nedvomno gre za kraj blizu Podhoma, saj je desetina od tamkajšnje kmetije spadala k podhomski (Pleterski, *Župa Bled*, str. 87).

⁹⁶ NÖLA, StA Urk, št. 5098. Listina ima v pliki tri zarezne. Na prvi visi poškodovan pečat, druga je prazna, na tretjo pa je pritrjen pergamentni trak.

⁹⁷ Viljem je bil leta 1345 priča pri prodaji njenemu bratu, dve leti zatem pa Sighardu (SI AS 1063, št. 122; št. 994 (vsebuje prepis listine 1347 XI 4)). Ker je Viljemov priimek zapisan kot Landemverger oziroma Landenberger, lahko sklepamo, da ga tudi pisar na blejskem gradu, kjer sta bili listini izstavljeni, ni dobro poznal.

⁹⁸ SI AS 1063, št. 120.

⁹⁹ SI AS 1063, št. 121.

¹⁰⁰ Po Adamu Kaming na Koroškem (Adam, *Grad Kamen*, str. 28).

¹⁰¹ SI AS 1063, št. 125; št. 6206; št. 6207; št. 126.

¹⁰² SI AS 1063, št. 144.

¹⁰³ SI AS 1063, št. 206.

¹⁰⁴ SI AS 1063, št. 157.

¹⁰⁵ SI AS 1063, št. 6286; št. 5296.

¹⁰⁶ SI AS 1063, št. 6367.

¹⁰⁷ SI AS 1063, št. 206.

¹⁰⁸ Tako naj bi sklenil že Jakob Lamberg leta 1559.

¹⁰⁹ MNL, DL, št. 42348 (1386 III 30).

¹¹⁰ SI AS 1063, št. 311.

¹¹¹ SI AS 1063, št. 336.

¹¹² Kos, Čas bojevnikov, str. 114. Sapač navaja letnico 1368, brez navedbe vira (Sapač, Gutenberg in Glanz, str. 382–383, op. 49).

¹¹³ »... er [Wilhelm] mit Diemuth ... vor ihrer Vermählung 1366 Obersthofmeisterin de Markgräfin Katharina ... erheiratet hatte« (Witting, Beiträge zur Genealogie, str. 176–177). Letnica se ne nanaša na poroko, ampak na službo, ki naj bi jo Dimuta opravljala. Ta trditev pa je sama po sebi napačna, kot smo prikazali zgoraj.

¹¹⁴ SI AS 1063, št. 261. Sicer je jutrnjo prejela šele čez dve leti (SI AS 1063, št. 6534).

¹¹⁵ Žvanut, *Od viteza do gospoda*, str. 134.

je bila Dimuta poročena z Janezovim in ne Viljemovim sinom. Njegov pečat, ki visi na listini, je namreč identičen tistemu, ki ga kasneje uporablja Viljem, ki je bil gradiščan na Waldenbergu.¹¹⁶ Da je bil ta Janezov sin, dodatno potrди dejstvo, da na pečatu nosi ime Zasipa, po njem pa je bil v listinah poimenovan že Janez. V Zasipu je Viljem pred začetkom gradiščanske službe tudi živel, pomen kraja pa izpriča tudi dejstvo, da je zase in za svoje potomce pridobil patronat nad župnijsko cerkvijo sv. Jurija v Zasipu.¹¹⁷

Kateri od bratrancev je leta 1370 kupil posest Katarine, vdove po Nikolaju Lambergu, ni jasno. Pokojni Nikolaj je bil zelo verjetno sin Viljema iz prve generacije. Posest, ki jo je prodala Katarina, je bila namreč njena jutrna, torej pred poroko Nikolajeva last. Obsegala je dvor v Podhому skupaj s travnikom, dve kmetiji v Podhому in eno v Spodnjih Lazah (ze *Hägermos*).¹¹⁸ Ker se v Podhому kasneje pojavlja le en dvor, gre verjetno za tistega, ki ga je od Viljema dobila Rajhca. Nikolaj bi omenjeni dvor lahko dobil po materini smrti, torej pred letom 1344, najkasneje pa po smrti očeta Viljema, ki je verjetno umrl v začetku petdesetih let, ko se je začel v listinah kot priča pojavljati njegov brat Janez.

Viljem, sin slednjega, se ponovno pojavi šele leta 1379, ko je označen kot gradiščan na Waldenbergu.¹¹⁹ Funkcija ni bila nepomembna, saj je bil grad središče ortenburške posesti na Gorenjskem, postavljen nasproti rastočega trga Radovljica. Da ni šlo za preprost ministerialni grad, priča tudi dejstvo, da sta na njem živela dva gradiščana.¹²⁰ To funkcijo je Viljem najkasneje od leta 1392 delil s svakom Nikolajem Stainerjem.¹²¹ S Stainerji je bil tudi v krvnem sorodstvu, leta 1385 ga namreč Nikolajev polbrat Jakob imenuje *oheim*.¹²² V osemdesetih je Viljem začel s širjenjem svoje posesti, tako je že leta 1380 kupil posest pokojnega Merklina Lamberga. Njegova otroka Jakob in Kunigunda sta *vetterju* prodala lasten dvor in kmetijo v Zasipu, dve njivi pri Sebenjah ter kmetijo v Mužjah.¹²³ Hkrati sta se odpovedala svojim pravicam do desetine v Poljčah in Vrbi.¹²⁴ Verjetno smemo Kuni-

gundo enačiti s tisto, ki se je štiri leta kasneje poročila z Janezom Zeserijem Dürrerjem. Za doto je poskrbel prav Viljem, ki je za svojo *mum* odštel 50 mark beneških šilingov. Izraz bi lahko pomenil bratrančovo hčer, kar bi pomenilo, da je bil Merklin sin Viljema starejšega.¹²⁵ Ker ni za doto poskrbel noben bližnji sorodnik, lahko sklepamo, da sta bila Kunigundin brat Jakob in stric Viljem mlajši že pokojna.

Nadaljnemu širjenju Viljemove posesti lahko najbolje sledimo s pomočjo listin, ki zadevajo posest, ki je bila fevd ortenburškega grofa, saj jih dopolnjujejo fevdna pisma in kasnejše fevdne knjige. Iz njih izvemo, da je kupoval predvsem onkraj Save Dolinke, v Deželi in proti Tržiču (skupaj 25 kmetij in desetina v Rečici).¹²⁶ Po tastovi smrti je prejel v fevd sedem in pol kmetij okoli Špitala ob Dravi,¹²⁷ malo pred smrtjo pa je kupil kmetijo na Dolenjskem.¹²⁸ Od ortenburškega grofa je imel posest tudi v zastavi, leta 1380 tretjino desetine v Žiroynici, leta 1389 pa tri kmetije v Strahinju, po dve v Čirčah, Struževem in Otočah ter po eno v Mošnjah, Vrbi in Zabreznici.¹²⁹ Ortenburžan mu je leta 1397 v fevd podelil tudi moštvo, ki je prej pripadalo Lenartu iz Kovorja.¹³⁰

Viljem ni bil le ortenburški vazal. Od celjskega grofa je imel v fevdu dvor v Smledniku, okoliških osem in pol kmetij ter desetino v Vodica, ¹³¹ od oglejskega patriarha pa pet kmetij blizu gradu Snežnik.¹³² Njegov senior je bil tudi avstrijski vojvoda Viljem, ki mu je leta 1396 v fevd podelil polovico moštva v Škofji Loki in okoli mesta.¹³³ Ni jasno, od koga je imel v fevdu desetino v Bašlju in Žabljah (vsaka od treh kmetij), ki jih je podelil naprej v sekundarni fevd.¹³⁴ Verjetno je razpolagal tudi z desetino v Predosljah, ki se omenja kmalu po njegovi smrti.¹³⁵

Manj ohranjeno oziroma manjše je bilo trgovanje z alodno posestjo, poleg nekega travnika in senože-
ti v Blejskem kotu je kupil pet kmetij (Zasip, Tušev Dol, Zgornji Otok, dve v Bičju pri Grosupljem),¹³⁶ prodal pa kmetijo v Srednji vasi in dvor v Žgornjih Dupljah.¹³⁷ Iz tega lahko razberemo, da je bil Viljem dober gospodar, ki je presežke vlagal v nakup nove posesti. Iz ohranjenih listin ni videti, da bi se ukvarjal z denarnimi posli. Njegova redka prodaja je bil dvor v

¹¹⁶ Enakost pečatov je opazil že Pleterski, ki pa je površno prebral listino oziroma njen regist. Misli je, da je pečatil izstavitelj in ne njegov bratranec. Izstavitelj pečata sploh ni imel! »... wan ich zu den zeiten chain aygens insigel nicht gehabt han.« Pravega lastnika pečata pa je poistovetil kar z Viljemom s Snežnika (Pleterski, *Župa Bled*, str. 104). Ta povezava je seveda napačna, Viljem s Snežnika je bil sin Otona iz Loža (SI AS 1063, št. 291).

¹¹⁷ SI AS 1063, št. 330; SI AS 813, š. 1, Genealogije družine Lamberg, rodovnik z registri listin na hrbtni strani: *Heurats abredt zwischen Jacoben von Lamberg*.

¹¹⁸ SI AS 1063, št. 203.

¹¹⁹ SI AS 1063, št. 6493.

¹²⁰ Več o gradu Sapač, Grad Waldenberk, str. 327–352.

¹²¹ SI AS 1063, št. 6559.

¹²² SI AS 1063, št. 6523.

¹²³ Ta dvor je njun oče leta 1356 kupil od Margarete, vdove Nikolaja Reymana (ÖStA, AVA, FA Hohenwart, fasc. 20, Urkunden Nr. 64–82a, Verschiedene Provenienzen, 1356 V 8).

¹²⁴ SI AS 1063, št. 238. Da sta imela Merklinova otroka pravico

do desetine, ki jo je leta 1348 v fevd pridobil Viljem, nakazuje, da je bil Merklin zares Viljemov sin.

¹²⁵ SI AS 1063, št. 251.

¹²⁶ SI AS 1063, št. 253; št. 282; št. 301; št. 303; št. 322. Kmetijo v Hrašah, ki jo je kupil leta 1391, je očitno prodal naprej, saj je fevdno pismo iz leta 1394 ne omenja.

¹²⁷ SI AS 1063, št. 311.

¹²⁸ SI AS 1063, št. 331.

¹²⁹ SI AS 1063, št. 237; št. 273; št. 274.

¹³⁰ SI AS 1063, št. 315.

¹³¹ SI AS 1063, št. 302.

¹³² SI AS 1063, št. 291; št. 298.

¹³³ SI AS 1063, št. 313; prim. št. 137.

¹³⁴ SI AS 1063, št. 6577.

¹³⁵ SI AS 1063, št. 6584.

¹³⁶ SI AS 1063, št. 277; št. 298; št. 304; št. 306; št. 331.

¹³⁷ SI AS 1063, št. 5346; MNL, DL, št. 42348 (1386 III 30).

Zgornjih Dupljah, ki ga je prodal na isti dan, ko se je njegova hči Katarina odpovedala dediščini, kar morebiti ni naključje. Eden največjih Viljemovih izdatkov so bile ravno dote, nečakinja Kunigunda je dobila 50 mark beneških šilingov,¹³⁸ starejša hči Katarina 170 mark beneških šilingov,¹³⁹ mlajša Margareta pa se je verjetno poročila šele po njegovi smrti.¹⁴⁰ Leta 1392 je poskrbel za doto sorodnice Neže, ki se je poročila z Otonom iz Loža, njej je namenil 100 mark beneških šilingov.¹⁴¹ K temu ga je verjetno obvezala kakšna nezapisana prisega, saj je z njenim očetom Nikolajem Kokrškim leta 1382 sestavil dedno pogodbo, v kateri je v primeru, da ta umre brez moških potomcev, Viljem določen za enakovrednega dediča njegovim hčeram.¹⁴² Dedno pogodbo je Viljem imel tudi z Nikolajem II. Sumerekerjem.¹⁴³

Viljem je umrl pozimi 1398/1399, nazadnje se v listinah pojavi živ 13. oktobra 1398, 17. februarja naslednje leto pa je že pokojni.¹⁴⁴ Za seboj je zapustil ženo Dimuto in najmanj pet sinov: Jurija, Melhiorja, Welzla,¹⁴⁵ Jakoba in Baltazarja, ter hčeri Katarino in Margareto.¹⁴⁶

Tretja generacija

Kmalu po Viljemovi smrti je Klara, vdova Nikolaja Kokrškega, pri deželnem upravitelju sprožila postopek proti Dimuti in sinovom, ker naj bi bila prikrajsana za svojo jutrnjo. Spor se je rešil prijateljsko, ni pa bil edini, iz česar lahko sklepamo, da je družina z očetovo smrtjo izgubila velik del avtoritete.¹⁴⁷

Glavna vloga je kmalu pripadla najstarejšemu sinu Juriju, ki je v zgodnjih listinah nastopal tudi v imenu svojih bratov. Ortenburški grof mu je maja in junija 1399 podelil očetove fevde, septembra pa razsodil v sporu o neki posesti na Dolenjskem, ki so se ji morali Lambergi odpovedati.¹⁴⁸ Jurij je nadaljeval z očetovo politiko, posesti v Špitalu je leta 1400 dodal domec v trgu in nekaj kmetij,¹⁴⁹ v naslednjih letih pa je kupil kmetijo v Bistrici pri Trziču,¹⁵⁰ dve v Danah, po eno v Babni Polici in Babnem Polju, eno na Vrhu

pri Šmarju in šest v Šentvidu, desetino v Mostah in Križu pri Komendi ter desetino od šestnajstih kmetij okoli Loža.¹⁵¹ Poleg tega je bil leta 1403 dokončno rešen spor glede gradu Snežnik. Četrtno tega je Jurij dobil že leta 1393 od sorodnice Sofije s Snežnika, skupaj z bližnjim dvorom in še desetimi kmetijami. Vse je bilo last oglejskega patriarha Janeza, ki je še istega leta Juriju omenjeno podelil v fevd. Dve leti kasneje je enako storil tudi novi patriarh Anton, le da je fevde v imenu sinov prejel Viljem. Sofijini odločitvi je nasprotoval *oheim* Pirs iz Pudoba, s katerim so se Lambergi pogodili in odkupili njegove pravice. Po Sofijini smrti so spor nadaljevali njeni sorodniki s Snežnika, ki so Lamberge tožili pri patriarhu, še pred razsodbo pa vzeli stvari v svoje roke. Jurij s Snežnika je Juriju Lambergu odvzel četrtno gradu ter napadel njegovo posest in ljudi. Spor je nazadnje razrešil ortenburški grof, ki je določil, da se Lambergi odpovedo odškodnini in izplačajo tožnike, ti pa se odpovedo pravicam do posesti in maščevanju.¹⁵²

Jurij je prevzel očetovo službo na Waldenbergu, prvič se kot gradiščan omenja leta 1406. Tedaj je kupil pet kmetij v Deželi skupaj z nekim travnikom in odvetsčino nad eno kmetijo.¹⁵³ Kot sokupci se omenjajo njegovi bratje oziroma brata, ki stopita iz anonimnosti leta 1410, ko so si Jurij, Baltazar in Jakob razdelili dediščino po očetu in materi. Pečatili so jim Jurij Loberger, Osterman iz Kamnika, Peter z Brega, Berhtold Dürrer in Janez Werder.¹⁵⁴ Melhior in Valter (*Welzel*), omenjena le leta 1403, sta očitno v tem času že umrla.¹⁵⁵

Leta 1418 je umrl Friderik III. Ortenburški, zadnji moški predstavnik te linije. Imel je dedno pogodbo s celjskimi grofi, ki so si kmalu pridobili velik del ortenburške posesti, z njo pa tudi njihovo klijentelo. Jurij je bil po tranziciji vsaj še eno leto gradiščan na Waldenbergu, leta 1426 pa gradiščan na Kamnu.¹⁵⁶ Celjski in zagorski grof Herman mu je leta 1422 podelil fevde, ki jih je prej imel v fevdu od Ortenburžana.¹⁵⁷ Podelitev je poleg posesti, ki jo je Jurij prejel že po očetovi smrti, vključevala še dva dvora v Podvinu, dva travnika v Blatu ter osem desetin okoli Bleda in v Deželi. Isto posest najdemo v celjski fevdni knjigi, ki je nastala ob podelitvi fevdov novega celjskega grofa Friderika leta 1436. Ker vsebuje tako ortenburške kot tudi celjske fevde, nam dopolni sliko o posesti Lambergov. Z ortenburškimi fevdi je bil Jurij obdarjen dvakrat, najprej je sam prejel devetnajst

¹³⁸ SI AS 1063, št. 251.

¹³⁹ SI AS 1063, št. 6548.

¹⁴⁰ SI AS 1063, št. 490.

¹⁴¹ SI AS 1063, št. 287.

¹⁴² SI AS 1063, št. 246.

¹⁴³ SI AS 1063, št. 316.

¹⁴⁴ SI AS 1063, št. 331; št. 333.

¹⁴⁵ Ime je pomanjševalnica za Valter in ne Vencelj oziroma Vavclav, kot se pojavlja v literaturi.

¹⁴⁶ Genealogija v ARS na podlagi neke listine omenja še sina Gašperja, ki naj bi umrl leta 1399. Z ohranjenim listinskim gradivom tega ne moremo potrditi (SI AS 813, š. 1, Genealogije družine Lamberg, rodovnik z regesti listin na hrbtni strani: *Heurats abredt zwischen Jacoben von Lamberg*).

¹⁴⁷ SI AS 1063, št. 333; št. 337.

¹⁴⁸ SI AS 1063, št. 335; št. 336; št. 340.

¹⁴⁹ Dve kmetiji je kupil, poldrugo je imel v zastavi. SI AS 1063, št. 343; št. 346.

¹⁵⁰ Kot sokupec je navedena tudi Dimuta, ki je leta 1402 sama kupila dve kmetiji pri Kranju (SI AS 1063, št. 351; št. 353).

¹⁵¹ SI AS 1063, št. 352; št. 354; št. 356; št. 359; št. 361; št. 374.

¹⁵² Otorepec, Grad Snežnik, str. 37–38.

¹⁵³ SI AS 1063, št. 391.

¹⁵⁴ SI AS 309, š. 58, št. 7, str. 107–108, št. 125; SI AS 813, š. 1, Genealogije družine Lamberg, rodovnik z regesti listin na hrbtni strani: *Heurats abredt zwischen Jacoben von Lamberg*.

¹⁵⁵ SI AS 1063, št. 360.

¹⁵⁶ KLA, Allgemeine Urkundenreihe, 1419 IV 19; SI AS 1063, št. 487.

¹⁵⁷ SI AS 1063, št. 470. Kljub delitvi dediščine je Jurij zastopal tudi brata.

kmetij, ki so bile večinoma razpršene po severozahodu Dolenjske, in pet desetih, ki so ležale okoli domače Dežele. Drugič je skupaj z bratoma prejel isto posest, ki je bila podeljena že leta 1422. S celjskimi fevdi je bil prvi obdarjen Jakob, ki je prejel dvor v Črnelem in okoliško posest. Vsem trem bratom je bil podeljen celjski fevd s središčem v Smledniku, ki ga je imel že Viljem, z dodatnimi štirimi kmetijami. Te je pred smrtjo verjetno kupil že Viljem. Baltazar je prejel najmanjši fevd, dvor v Podreči s štirimi bližnjimi kmetijami in še dve kmetiji v dobrepoljski fari.¹⁵⁸ Nekoliko manjšo posest so Lambergi uživali pri oglejskem patriarhu, ohranjeno fevdno pismo iz leta 1425 sporoča dvaindvajset kmetij, desetino od petnajstih kmetij, mlin in dva travnika, vse v fari Lož.¹⁵⁹

V zgoraj omenjenih podelitvah so že nakazane interesne sfere, ki so si jih bratje verjetno razdelili že z dediščino. Jakob ali njegovi potomci so kasneje prišli do dvora Črnelo in izoblikovali svojo linijo, ki se je imenovala po njem. Baltazar, ki je bil oskrbnik v Ložu,¹⁶⁰ je najverjetneje dobil notranjsko posest, vključno z gradom Snežnik, hkrati pa se je oziral proti vzhodu, kjer so ležali nekdanji ortenburški višinski gradovi, pa tudi posest Čušperških, s katerimi je poročil oba sinova.¹⁶¹ Iz njiju sta kasneje izšli liniji, poimenovani po Snežniku in Ortneku.

Jurij je kot najstarejši podedoval matično posest na Gorenjskem, ki jo je v drugem desetletju 15. stoletja konsolidiral z nakupom gradu Gutenberg.¹⁶² Tega ni prejel od Celjskih, ampak od Habsburžanov, s katerimi je bil povezan že prej. Avstrijski nadvojvoda Ernest mu je leta 1414 podelil desetinsko posest nad več kot petinpetdesetimi kmetijami na širšem območju Škofje Loke.¹⁶³ Nedvomno je bil Jurij ravno zaradi naklonjenosti Habsburžanov med letoma 1438 in 1439 kranjski deželni upravitelj pod deželnim glavarjem Štefanom III. Modruškim, ki je takrat veljal za pomembnega zaveznika Habsburžanov.¹⁶⁴ Jurijeve naklonjenosti Habsburžanom pa očitno niso več trpeli Celjski, ki so v okviru fajde s Habsburžani, ki je potekala od leta 1437, zaplenili tudi posest Lambergov. V prvem premirju avgusta 1440 sta se Celjska zavezala za njeno vrnitev.¹⁶⁵ Na pogajanjih naj bi bil prisoten tudi neki Lamberg,¹⁶⁶ morda Jurij ali njegov sin Friderik, ki je že leto poprej zastopal Kranjsko na

pogrebu kralja Albrehta II.¹⁶⁷ Friderik je bil po koncu fajde še zvest Habsburžanom, kralj Friderik mu je leta 1445 izboljšal grb oziroma šlemni okras nad njim, naslednje leto pa je bil skupaj z očetom, stricem in bratrancem pozvan v vojno na Ogrskem.¹⁶⁸ Kasneje se je povezal s celjskim grofom Ulrikom II. in ga kot član njegovega notranjega sveta spremljal v Beograd, kjer je bil morda celo vpleten v njegov umor.¹⁶⁹ Vsaj navzven je ostal zvest Celjskim, saj je bil še maja 1461 v službi Ulrikove vdove Katarine Branković.¹⁷⁰ Februarja 1458 je od cesarja Friderika prejel fevde zase in za svoje brate ter bratrance.¹⁷¹ Iz tega lahko sklepamo, da so bili Jurij in njegova brata že mrtvi, Baltazar zagotovo do leta 1456, saj sta njegove fevde takrat prejela sinova.¹⁷² Natančno letnico smrti poznamo le za Jakoba, ki je umrl že leta 1438.¹⁷³

Četrta generacija

Poglejmo si ostale Jurijeve sinove. Poleg Friderika sta bila v službi Celjskih tudi Janez in Gašper.¹⁷⁴ Slednji je prestopil k Habsburžanom, saj je bil eden od cesarskih poveljnikov v boju za celjsko dediščino. Po koncu bojev je bil glavar v Pazinu in oskrbnik na Polhovem Gradcu, leta 1468 je prejel še oskrbnitvo na Kostanjevici.¹⁷⁵ Janez je bil leta 1454 glavar v Čakovcu,¹⁷⁶ leta 1462 glavar v Štrigovi,¹⁷⁷ leto kasneje pa oskrbnik v Višnji Gori.¹⁷⁸ Henrik je bil več let oskrbnik na gradu Goričane.¹⁷⁹ Najbolj znan od bratov je Žiga, sprva župnik v Kranju, nato pa prvi ljub-

¹⁶⁷ Nared, *Dežela - knez - stanovci*, str. 45.

¹⁶⁸ RI XIII 26, št. 164, 188.

¹⁶⁹ Po dveh neodvisnih virih naj bi Ulrika na sestanek, na katerem so ga ubili, poklical ravno Friderik. Anonimni avtor Avstrijske kronike za leta 1454–1467 mu je vlogo trojanskega konja pripisal že dan pred tem, ko naj bi, morda zaradi podkupnine, Ulrika prepričal, da je vstop v trdnjavo varen. V Kroniki celjskih grofov svetovalec, ki se je prepričal o varnosti trdnjave, ni niti imenovan niti aktivno vključen v zaroto, vojniki v trdnjavi naj bi se mu med ogledom skrili (Mlinar, *Podoba Celjskih grofov*, str. 103–104, 175–176, 261–263, 273; Krones, *Die Freien von Saneck*, II, str. 122, 155).

¹⁷⁰ MNL, DL, št. 15581 (1461 V 8).

¹⁷¹ RI XIII 26, št. 556.

¹⁷² Šilc, Nekdanji ortenburški vazali, str. 372. Na str. 364, op. 165, ima Šilc za verjetno, da sta obstajala istoimenski oče in sin Baltazar, eden naj bi se pojavljal v dvajsetih letih, drugi pa od leta 1436 naprej. Da je šlo le za eno osebo, pokaže listina, ki sta jo leta 1445 izdala brata Jurij in Baltazar. Jasno je, da gre za Viljemova sinova (SI AS 1063, št. 589).

¹⁷³ SI AS 813, šk. 1, Genealogije družine Lamberg, *In Lapide sepulchrali*.

¹⁷⁴ Kosi, Celjska klientela, str. 50.

¹⁷⁵ RI XIII 18, št. 5; RI XIII 22, št. 212.

¹⁷⁶ SI AS 1063, št. 6022. Ta položaj naj bi imel leta 1456 njegov brat Friderik, ki je leta 1464 prejel gradova Čakovec in Štrigova v zastavo (Krones, *Die Freien von Saneck*, II, str. 155; MNL, DL, št. 15945 (1464 IV 7)).

¹⁷⁷ MNL, DL, št. 15794 (1462).

¹⁷⁸ RI XIII 29, št. 122.

¹⁷⁹ RI XIII 13, št. 308; RI XIII 29, št. 60.

¹⁵⁸ SI AS 1073, I-57r, Fevdna knjiga za grofiji Ortenburg in Celje, fol. 11, 12, 78, 87, 104v; SI AS 1063, št. 535.

¹⁵⁹ SI AS 1063, št. 483.

¹⁶⁰ TKL II, št. 165. Po Wittingu naj bi bil osemindeset let pred tem oskrbnik v Škofji Loki, česar pa ne moremo potrditi (Witting, *Beiträge zur Genealogie*, str. 194).

¹⁶¹ Zahn, *Das Familienbuch*, str. 398. Del čušperške dediščine si je z nakupom zagotovil že Jurij leta 1422 (SI AS 1063, št. 471).

¹⁶² Bizjak, Gutenberg, str. 261–262.

¹⁶³ SI AS 1063, št. 425.

¹⁶⁴ SI AS 1063, št. 543; št. 554; Kotar, *Deželni glavarji*, str. 128–130.

¹⁶⁵ Otorepec, *Seznam*, str. 331.

¹⁶⁶ Muchar, *Geschichte des Herzogthums Steiermark*, str. 293.

*Sklepnik v cerkvi sv. Jakoba v Škofji Loki z grbom Jurija Lamberga in njegove žene Ane Hohenwart
(foto: Luka Dremelj, 2022).*

ljanski škof (1463–1488).¹⁸⁰ Po očetovih stopinjah je šel istoimenski sin Jurij, ki je bil prav tako kranjski deželni upravitelj,¹⁸¹ kasneje pa je naredil kariero kot oskrbnik v freisinški Škofji Loki.¹⁸²

Bratje so si leta 1464 razdelili dediščino po očetu

in materi.¹⁸³ Žiga, takrat že umeščeni ljubljanski škof, se ji je odpovedal, tako da se je delila na pet delov.¹⁸⁴ Listina, ki jo pogosto navajajo, je le del te delitve, saj omenja le posest, ki je pripadla Juriju. Ta je bil deželni upravitelj vsaj od leta 1445 pod Dujmom IV. Modruškim, bratom prejšnjega glavarja, ki je bil na položaju vsaj do konca julija 1447. Sledilo je šestletno obdobje brez glavarja, njegove posle pa je vodil deželni upravitelj. Ker je na tem mestu leta 1448 izpričan Jurij Višnjegorski, je verjetno, da je Jurij ta položaj zapustil skupaj s Frankopanom.¹⁸⁵ Leta 1456 se je poročil z Ano Hohenwart,¹⁸⁶ v šestdesetih letih pa je kupoval posest od vseh treh bratrancev, ki so bili tako kot njegovi bratje oskrbniki na komornih gradovih.¹⁸⁷ Andrej in Jurij, sinova Baltazarja, sta ime-

¹⁸⁰ Več o njem Turk, Lamberg, Sigismund, grof. *Slovenska biografija*. <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi316140/> (5. 4. 2021). Grofovsko oznaka je napačna, kranjska linija je grofovstvo pridobila šele leta 1667 (Wurzbach, Lamberg, str. 24).

¹⁸¹ Na tem položaju se v ohranjenih listinah prvič pojavi 6. julija 1445, 1. marca je bil deželni upravitelj še Andrej Gall (KLA, Urkunden des gräflich Auerspergischen Fideikommissarchivs, 1445 VII 6; SI AS 1063, št. 583).

¹⁸² Glede časa opravljanja oskrbnitva v Škofji Loki je še precej nejasnosti. Ohranjeni sta dve listini o podelitvi oskrbnitva iz let 1458 in 1474 (to lahko zelo verjetno povežemo z nastopom novega škofa Siksta). Toda Jurij se kot oskrbnik (in kaščar) pojavlja že pred letom 1458. Tako že leta 1447, pri čemer je treba poudariti, da gre za zapis v zapuščinskem inventarju. Če ne podvomimo v pristnost zapisa, se poraja vprašanje, ali ni bil takratni oskrbnik morda njegov oče, saj lahko Jurija mlajšega na podlagi primerjave pečatov povežemo šele z listino iz leta 1456 (BayHStA, Hochstift Freising Urkunden, št. 716; št. 815; SI AS 309, šk. 58, št. 7, str. 100, št. 113; NŠAL, NŠAL 101, št. 353 (1456 VII 18)). Prim. Blaznik, *Srednjeveški urbarji*, str. 38; Blaznik, *Škofja Loka*, str. 451.

¹⁸³ Njihova mati naj bi bila Sibila Dietrichstein, za katero lahko sklepamo, da je umrla leta 1464 (SI AS 813, šk. 1, Genealogije družine Lamberg, rodovnik z regesti listin na hrbtini strani: *Heurats abredt zwischen Jacoben von Lamberg*).

¹⁸⁴ SI AS 309, šk. 58, št. 7, str. 108, št. 127.

¹⁸⁵ Kotar, *Deželni glavarji*, str. 130. Jurij je kot deželni upravitelj nazadnje izpričan julija 1447 (KLA, Allgemeine Urkundenreihe, 1517 X 3).

¹⁸⁶ SI AS 309, šk. 58, št. 7, str. 109, št. 128.

¹⁸⁷ SI AS 309, šk. 58, št. 7, str. 93–97, št. 102–107.

la v zastavi oskrbnitvo nad gospostvom in uradom Ribnica, Jurij je bil kasneje tudi oskrbnik na Ortneku.¹⁸⁸ Žiga, sin Jakoba, pa je bil oskrbnik in deželski sodnik v Kamniku.¹⁸⁹ Zadnji večji nakup škofjeloškega oskrbnika Jurija je bil grad Kamen, del nekdanje celjske dediščine po Ortenburžanih. Kot fevd ga je od Celjskih kupil Janez Seebacher, gradiščan na Smledniku. Njegova sinova sta ga leta 1459 prodala Andreju Kraigu, ta pa ga je čez deset let prodal Juriju.¹⁹⁰ Grad je dominiral nad lambersko gorenjsko posestjo, hkrati pa je bil impozantna utrdba, ki je služila obrambi pred novonastalo turško nevarnostjo. Turki so na Kranjsko v večjem obsegu vdrli ravno leta 1469. Lambergi so se z njimi pobližje srečali leta 1473 v bitki pri Bizeljskem, v kateri so Turki pobili ali zajeli okoli sto mož, med njimi vsaj osem kranjskih plemičev. Nesreči sta se izognila Jurijev brat Gašper in nečak Krištof, ki sta bitko preživela.¹⁹¹

Peta generacija

Jurij je verjetno umrl leta 1476, ko je njegov najstarejši sin Jakob že prejel fevde od cesarja Friderika.¹⁹² Jakobova mati Ana, ki se naslednje leto omenja kot vdova, je verjetno živela do leta 1481, ko si je Jakob dediščino po očetu in materi razdelil z bratom Gašperjem. Tretji brat Janez, takrat učitelj kanonskega prava in stolni dekan v Freisingu, se ji je zaradi svojega stanu odpovedal.¹⁹³

V istem letu se Jakob pojavi kot oskrbnik in kaščar v Škofji Loki. Ta položaj naj bi izkoriščal za lastno korist. Nestrinjanje oškodovanih loških podložnikov je preraščalo v upor, zato ga je bil freisinski škof leta 1491 prisiljen odstaviti.¹⁹⁴ Zatem je služboval na Koroškem, kjer je bil glavar oziroma namestnik glavarja gospostva Ortenburg.¹⁹⁵ Po Kainachu naj bi bil tudi cesarski svetnik v spodnjeavstrijski vladi in glavar v Bruku na Lajti.¹⁹⁶ Ž ženo Magdaleno je imel sinova Jurija in Franca ter hčer Ano.

Njegov brat Gašper, ki se je zelo verjetno rodil leta 1463,¹⁹⁷ je svojo mladost posvetil vojaškemu in turnirskemu udejstvovanju. Aprila 1486 se je kot cesarjev spremljevalec udeležil Maksimilijanovega kronanja za nemškega kralja v Aachnu, kjer je ta podelil

dvesto dvajset viteških udarcev. Prejela sta ga tudi Gašper in njegov bratranec Krištof.¹⁹⁸ Ker je imel Gašper dva bratranca z istim imenom, je natančna določitev nemogoča, morda je Krištof enak tistemu, ki se je trinajst let prej pobližje srečal s Turki.¹⁹⁹ Dušan Kos omenja, da so se novi vitezi preizkusili takoj po kronanju, v turnirju pa naj bi sodeloval tudi Krištof.²⁰⁰ Do turnirjev je prišlo že januarja istega leta, ko sta se cesar Friderik in kralj Maksimilijan na poti proti Frankfurtu ustavila v Kölnu. Ob povratku iz Aachna po kronanju sta se s spremstvom, ki je štelo več kot tisoč mož, zopet ustavila v Kölnu, kjer so ostali dva tedna. Ob koncu njihovega bivanja so na starem trgu priredili glavni turnir.²⁰¹ Ta je tako prvi, za katerega lahko zapišemo, da je bil Gašper kot del cesarjevega spremstva zagotovo prisoten, najverjetneje pa je tudi proslavil svoj novi viteški naslov s sodelovanjem na njem.²⁰² Leta 1490 naj bi prestopil v Maksimilijanovo službo, leta 1495 je naveden med njegovimi vitezi v Wormsu.²⁰³

V novem stoletju je Gašper začel opuščati svojo viteško kariero. Leta 1501 se je poročil z Dorotejo Graf pl. Schermberg,²⁰⁴ leta 1503 pa je bil imenovan za oskrbnika in kaščarja v Škofji Loki.²⁰⁵ Leta 1505 je prvič omenjen kot oskrbnik na Polhovem Gradcu.²⁰⁶ Njegov odnos do podložnikov ni bil veliko boljši od bratovega, dva polhograjska kmeta sta o njegovi samovolji pisala cesarju, loški podložniki so se pritoževali nad novim davkom, tiste na meji z Beneško republiko pa naj bi uporabljal za vojaške operacije.²⁰⁷ Očitno je tudi njega škof odstavil, saj se v Škofji Loki leta 1508 kot novi oskrbnik omenja Pavel Rasp, kot kaščar pa Pavel Siegersdorfer.²⁰⁸ Leta 1509 se je na ograjnem sodišču pravdal z bratovo vdovo Magdaleno, verjetno o delitvi gradu Kamen.²⁰⁹ Zaradi majhnosti gradu, ki je očitno utesnjeval dve družini, morda pa tudi zaradi neprijateljskih odnosov s svakinjo, je Gašper z družino verjetno prebival v Škofji Loki, kjer je imel hišo. Ta je bila v potresu leta 1511 uničena, v njej pa je umrl tudi eden od Gašperjevih mladih sinov. Po besedah takratnega vicedoma Jurija Egkha,

¹⁹⁸ Hertzog, *Chronicon Alsatie*, II, str. 139.

¹⁹⁹ Witting je Krištofa povezoval s sinom Gašperjevega strica Henrika, medtem ko za Gašperjevo prisotnost na kronanju ni vedel (Witting, *Beiträge zur Genealogie*, str. 184, 188).

²⁰⁰ Kos, *Čas bojevnikov*, str. 168.

²⁰¹ Militzer, *Turniere in Köln*, str. 55–60.

²⁰² Več o Gašperjevi karieri Kos, *Čas bojevnikov*, str. 162–174.

²⁰³ Kos, *Čas bojevnikov*, str. 118; Hertzog, *Chornicon Alsatie*, II, str. 145.

²⁰⁴ SI AS 309, šk. 58, št. 7, str. 73, št. 72.

²⁰⁵ Blaznik, *Škofja Loka*, str. 451.

²⁰⁶ SI AS 2048, Auersperg, št. 108. Iz pisma izvemo, da je bil Gašper oskrbnik na Smledniku v času cesarja Friderika, torej najkasneje leta 1493, ko je cesar umrl.

²⁰⁷ Kos, *Čas bojevnikov*, str. 26; Blaznik, *Škofja Loka*, str. 143–144.

²⁰⁸ Blaznik, *Škofja Loka*, str. 451, 454.

²⁰⁹ SI AS 813, šk. 1, *Genealogije družine Lamberg, Collecta zu den Lambergischen cronologi aus dem schranken protokol in Crain*.

¹⁸⁸ RI XIII 13, št. 375; RI XIII 30, št. 195.

¹⁸⁹ RI XIII 29, št. 177.

¹⁹⁰ SI AS 309, šk. 58, št. 7, str. 21–22, št. 1, 3–6.

¹⁹¹ Simoniti, *Vojaška organizacija*, str. 118; Nared, *Dežela – knez – stanovi*, str. 44–45.

¹⁹² SI AS 309, šk. 58, št. 7, str. 104–106, št. 121.

¹⁹³ SI AS 309, šk. 58, št. 7, str. 111–112, št. 134, 135.

¹⁹⁴ Blaznik, *Škofja Loka*, str. 141–142, 451.

¹⁹⁵ Lanjus, *Zur Lamberg'schen Genealogie*, str. 292.

¹⁹⁶ NÖLA, HerrenA Akten, 43b/02 (K 51), Matthiae Freiherren von Kainach Genealogies Manuscriptum, fol. 274.

¹⁹⁷ Letnica se v njegovi turnirski knjigi pojavi dvakrat. Najdemo jo na njegovem šlemnem okrasju na upodobitvi enega izmed zgodnjih turnirskih dvobojev in na notranji naslovnici, ki je verjetno nastala leta 1544 (Kos, *Turnirska knjiga*, pg. 19, 27; Kos, *Čas bojevnikov*, str. 137, 145).

ki je cesarskemu dvornemu mojstru pisal le nekaj dni po potresu, naj bi se v veliki meri podrl tudi grad Kamen.²¹⁰ Verjetno je šlo za prenagljeno oceno, saj bi ga v takem primeru opustili, kot se je zgodilo z Gutenbergom. Ta je bil takrat (vsaj deloma) v lasti Jurija Winklerja, sina Gašperjeve sestrične Katarine, ki je bila hči Friderika Lamberga.²¹¹ Poškodovan je bil tudi grad Polhov Gradec. Valvasor je sklepal, da so ga opustili in z gradnjo novega gradu začeli ravno zaradi potresa.²¹² Egkh poroča, da je med potresom na njem umrla oskrbnica.²¹³ To je nenavadno, saj je bila Doroteja živa vsaj še leta 1517.²¹⁴ Ker se Gašper kasneje omenja tudi kot polhograjski zastavni gospod, je možno, da je imel že leta 1511 na gradu nameščenega lastnega oskrbnika, ki mu je umrla žena.²¹⁵ Morda pa gre za napako, ki jo lahko pripišemo Egkhovi naglici ali pa Radicsu, ki je povzemal njegovo pismo.

Potresno leto Gašperju vsekakor ni bilo naklonjeno, izgubi sina je treba prišteti še veliko gmotno škodo, ki je vplivala na razvoj dogodkov na Kranjskem. Gašper je še bolj pritiskal na polhograjske podložnike, verjetno tudi zato, da bi pridobil sredstva za sanacijo škode in brezplačno delovno silo. Cesarska komisija, poslana leta 1514, se je izkazala za slabega arbitra. Podložniki niso izpolnili zahtev, ki jih je komisija sprejela v Kranju, in so se na lastnem zborovanju odločili za odkrit upor. Prenehali so plačevati davke in odrekli pokorščino Lambergu. Začeli so se organizirati in v upor siliti tudi druge, uporniški duh pa se je začel širiti tudi na druga gorenjska gospostva.²¹⁶ Območje Polhovega Gradca je bilo tako eno od žarišč, ki je pripeljalo do velikega kmečkega upora. Za Kranjsko epohalni dogodek se je dotaknil vseh Lambergov, ki so se odzvali na različne načine. Sredi maja 1515, ko je upor že prešel v oboroženo fazo, je freisinški škof Gašperju, ki je takrat prebival v Škofji Loki, ukazal, naj zapusti mesto.²¹⁷ Škof se je očitno zavedal njegove nepriljubljenosti med kmečkim prebivalstvom in ni bil pripravljen tvegati varnosti svojega mesta. Kam se je umaknil Gašper, ni znano, verjetno se je zatekel v Ljubljano. Tarča kmetov sta bila tudi njegova mrzla bratranca Žiga in Andrej, sinova Žige iz črnelske linije. Kmetje so prišli celo do topa, s katerim so oblegali grad Črnelo, verjetno v drugi polovici junija. Ko se je to izkazalo za neuspešno, so uničili ribnike, požgali pristavo ter pobrali obdelan les, konje in živino.²¹⁸ Kmalu zatem so Žigo, kot očitvidca, kranjski deželni stanovi poslali

na cesarski dvor, da bi poročal o poteku dogodkov.²¹⁹ Enkrat med kmečkim uporom je skupaj s služabniki požgal šest hiš in dve pristavi v predmestju Kamnika, požar pa se je razširil v mesto, tako da so morali meščani podreti še šest hiš.²²⁰ Čeprav vir tega ne omenja, je šlo morda za povračilni ukrep za nastalo gospodarsko škodo pri Črnelu.

Svoje diplomatske sposobnosti je pokazal še en Gašperjev mrzli bratranec, in sicer Jožef, sin Jurija s Snežnika, kasnejši kranjski deželni glavar in baron na Ortneku. Po lastnem pričevanju je kmete pričakal za zidovi gradu Ortnek, napadalce, ki za svoja dejanja niso imeli vzroka, pa je zadržal z lepimi besedami in počakal na prihod cesarskih enot.²²¹

Manj sreče so imeli Gašperjev mrzli nečak Viljem Lamberg ter mrzla bratranca Janez in Gregor, sinova Andreja z Brega pri Ribnici, ki so bili skupni lastniki gradu Boštanj ob Savi,²²² ki so ga kmetje zavzeli in uničili, verjetno s požigom.²²³ Na gradu je verjetno prebival le Viljem, a ker ni poročil o žrtvah, lahko sklepamo, da se je pravočasno umaknil. Prav tako ni poročil o dogodkih na gradovih Breg pri Ribnici in Kamen, pa tudi ne za Snežnik, matični grad Jožefa Lamberga. Kmetje so s silo zavzeli Polhov Gradec, ga izropali in popolnoma uničili.²²⁴ Od potresa poškodovani grad kmetom verjetno ni pomenil večje ovire.

S posledicami kmečkega upora so se Lambergi ubadali še naslednje leto na zasedanju ograjnega sodišča. Andrej s Črnelega je tožil Franca Glanhoferja in njegovo ženo Ano, ker sta kmetom posodila top, ki je na Črnelu pustil veliko škodo. Viljem je objokoval uničeni arhiv na gradu Boštanj ob Savi. Žiga je tožil Lovrenca Paradeiserja zaradi konja, ki so ga kmetje odpeljali s Črnelega. Zapisiki omenjajo tudi Gašperjevo ženo Dorotejo kot vdovo.²²⁵ Gašper je torej umrl pred 16. junijem, ko je potekalo zasedanje. To, da je bil mesec kasneje imenovan v odbor za meddeželni zbor v Velikovcu, lahko razložimo s tem, da je mišljen njegov istoimenski mrzli bratranec, brat zgoraj omenjenega Jožefa.²²⁶ Turnirski junak je bil zagotovo mrtev leta 1517, ko sta se tožili kamenski vdovi, v spor pa je moral poseči cesar Maksimilijan.²²⁷

Šesta generacija

Leta 1517 so odločali tudi o varuštvu nad mla-doletnimi otroki, ki ga je očitno prevzel Viljem z

²¹⁰ Radics, *Das große Erdbeben in Krain*, str. 115–116.

²¹¹ Sapač, *Gutenberg in Glanz*, str. 384–385.

²¹² Valvasor, *Die Ehre*, XI, str. 33.

²¹³ Radics, *Das große Erdbeben in Krain*, str. 117.

²¹⁴ SI AS 813, šk. 1, Prepisi listin in spisi, 1517 XI 13.

²¹⁵ Verbič, *Deželnozbornski spisi I*, št. 117.

²¹⁶ Prav tam.

²¹⁷ Blaznik, *Škofja Loka*, str. 146.

²¹⁸ Verbič, *Deželnozbornski spisi I*, št. 117; Valvasor, *Die Ehre*, XI, str. 475.

²¹⁹ Verbič, *Deželnozbornski spisi I*, št. 117.

²²⁰ Verbič, *Deželnozbornski spisi II*, št. 131.

²²¹ Valvasor, *Die Ehre*, IX, str. 51–52.

²²² Zahn, *Das Familienbuch*, str. 398.

²²³ Valvasor, *Die Ehre*, XI, str. 493.

²²⁴ Prav tam, str. 33.

²²⁵ SI AS 813, šk. 1, Genealogije družine Lamberg, *Collecta zu den Lambergischen cronologi aus dem schrannen protokol in Crain*.

²²⁶ Verbič, *Deželnozbornski spisi II*, št. 135; Zahn, *Das Familienbuch*, str. 398.

²²⁷ SI AS 813, šk. 1, Prepisi listin in spisi, 1517 XI 13.

Boštanja ob Savi, saj se kot varuh omenja pet let kasneje.²²⁸ Verjetno najstarejša Barbara je bila izvzeta iz skrbništva, saj se je leta 1519 poročila z Bernardinom Gallom. Takrat sta tudi prvič poimensko navedena njena brata Jakob in Egidij (*Gilgen*).²²⁹

Jakob se je oktobra 1522 vpisal na dunajsko univerzo, a študija ni končal, kar pa za plemiča ni nič neobičajnega.²³⁰ Pri Calinu zasledimo notico, da je Jakob v mladosti služil cesarju Karlu, in sicer v času, ko so pri Pavii zajeli francoskega kralja Franca, torej leta 1525. Kot vir je navedel domače anale, za katerimi bi se lahko skrivalo marsikaj.²³¹ Po nekem drugem genealogu naj bi bil Jakob že leta 1520 prisoten na Karlovem kronanju v Aachnu, nato pa zanj opravljal vojaško službo in ga spremljal na različne vojne pohode. Leta 1524 naj bi že uspešno poveljeval svoji enoti v Italiji in se udeležil bitke pri Pavii.²³² S predelanimi viri njegovega vojaškega udejstvovanja ne moremo potrditi, lahko pa ga primerjamo s sicer generacijo starejšim sorodnikom Jožefom, o katerem smo pisali zgoraj. Ta se je rodil leta 1489 in bil pri sedmih letih poslan v šolo. Tam je bil pet let, nato pa je služil štajerskemu deželnemu glavarju, s katerim se je pri štirinajstih udeležil bavarske vojne, verjetno kot oproda. Za bojevanje je bil prepovedan tudi tri leta kasneje, ko mu je bila prepovedana udeležba v vojni na Madžarskem.²³³ Pri sedemnajstih je odšel na cesarski dvor.²³⁴ Jakob v času pavijske bitke verjetno še ni dopolnil sedemnajst let,²³⁵ tako da je njegova vojaška udeležba vprašljiva, ne pa nemogoča. Da je gotovo imel vojaške izkušnje, potrjuje dejstvo, da je bil leta 1530 poveljnik manjše vojske, ki je v bližini Zagreba odbila enote Ivana Zapolje.²³⁶ Poveljeval je tudi leta 1552, ko je z deželno vojsko preprečil vpad turških enot.²³⁷

Leta 1530 je začel s konsolidacijo posesti okrog Kamna,²³⁸ hkrati pa je potekala obnova gradu, ki si ga je delil z bratrancem Francem.²³⁹ Spominski plošči, ki ju je Richter videl na dvorcu Kacenštajn v Begunjah, sporočata, da je Jakob na novo zgradil Ka-

men leta 1537.²⁴⁰ Besedila ne gre jemati dobesedno, verjetno je šlo le za prezidavo in sanacijo škode, ki jo je pustil potres, morda pa tudi kmečki uporniki. Da je bila razširitev gradu nujna, se je izkazalo kmalu, ko se je v zakonu s prvo ženo Margareto iz škofjeloške rodbine Purgstall rodilo vsaj osem otrok, od tega trije sinovi. Gašper in Krištof sta dobila ime po dedih, Janez Jurij, ki je edini preživel otroštvo, pa verjetno po pradedu Juriju. Hčere Doroteja, Sholastika, Lukrecija, Katarina in Eva so vse dočakale odraslo dobo ter se poročile.²⁴¹ Margareta je umrla pred letom 1558, saj se je Jakob takrat že drugič poročil, tokrat s sorodnico Ano Lamberg iz črnelske linije.²⁴²

V štiridesetih letih 16. stoletja je začel Jakob prevzemati uradniške funkcije v kranjski stanovski upravi, od leta 1543 je bil deželni upravitelj, leta 1546 pa tudi prejemnik in deželni oskrbnik. Zaradi naporov in stroškov je hotel pustiti službo, a so stanovi to zavrnil in njegov trud poplačali z dvema zahvalama in vsaj 400 renskimi goldinarji.²⁴³ Leta 1550 ga je cesar nagradil s pravico do pečatenja z rdečim voskom, leta 1557 pa je bil povzdignjen v baronski stan.²⁴⁴ Naslednje leto je bil, po smrti Janeza Weltzerja aprila, junija imenovan za kranjskega deželnega glavarja. Cesar je izbiro utemeljil z Jakobovimi izkušnjami in spretnostjo ter dotedanjo službo, pri kateri je izkazal svojo koristnost in zvestobo.²⁴⁵ O Jakobovi predanosti priča njegov nagovor stanovskim kolegom ob prejetju funkcije, v katerem je zapisal, da je v zadnjih dvanajstih letih opravil kar dvajset službenih potovanj na cesarski dvor in deželne zборе izven dežele.²⁴⁶ Leta 1562 je postal cesarski komornik, leta 1566 pa mu je bil podeljen prestižni naziv dednega deželnega konjušnika na Kranjskem, ki pa ga ni uporabljal dolgo.²⁴⁷

15. decembra 1566 je namreč umrl. Pokopali so ga v ljubljanski stolnici ob škofu Žigi Lambergu, pri zakristijskih vratih pa so mu postavili marmornat spomenik z epitafo, ki je slavil njegovo predanost cesarski dinastiji in vojaško sposobnost.²⁴⁸ Ni pa omenjal njegove obširne graditeljske dejavnosti, ki jo lahko označimo za enega njegovih največjih dosežkov. Njegov prvi gradbeni projekt je bil dvor Klanec med

²²⁸ SI AS 813, šk. 1, Genealogije družine Lamberg, *Collecta zu den Lambergischen cronologi aus dem schrannen protokol in Crain*.

²²⁹ SI AS 309, šk. 58, št. 7, str. 72, št. 71.

²³⁰ UAW, M 4, *Matricula Universitatis Vindobonensis, 1548–1579*, fol. 18v.

²³¹ Calin di Marienberg, *Le gloriose Memorie*, str. 9.

²³² Mayer, *Vortrefflich-Hoch-Adeliches Controffée*, str. 287–288.

²³³ V tej vojni se je prvič bojeval devetnajstletni Žiga Herberstein (*Zahn, Das Familienbuch*, str. 319).

²³⁴ Valvasor, *Die Ebre*, IX, str. 50–51.

²³⁵ Umrl je 15. decembra 1566 v starosti 59 let, torej se je najverjetneje rodil leta 1508. Za njegov nagrobnik gl. Dolničar, *Zgodovina ljubljanske stolne cerkve*, str. 100–101.

²³⁶ Valvasor, *Die Ebre*, XV, 430–431.

²³⁷ Valvasor, *Die Ebre*, X, 337; XV, 463–464.

²³⁸ SI AS 309, šk. 58, št. 7, str. 73, št. 72.

²³⁹ Egidij je verjetno umrl že v dvajsetih letih, ob nedatirani delitvi Gašperjeve dediščine sta podpisana le Gašperjev sin Jakob in nečak Franc, ki sta prejela vsak polovico Kamna (SI AS 309, šk. 58, št. 7, str. 36, št. 29).

²⁴⁰ Richter, Stein und Katzenstein, str. 130–131.

²⁴¹ Genealogije si o materinstvu Jakobovih otrok niso enotne. Herberstein je vse otroke pripisal Margareti, za Janeza Jurija in hčere to dokazujejo letnice njihovih porok (*Zahn, Das Familienbuch*, str. 366).

²⁴² SI AS 813, šk. 1, Genealogije družine Lamberg, rodovnik z regesti listin na hrbtni strani: *Heurats abreht zwischen Jacoben von Lamberg*.

²⁴³ Kos, *Turnirska knjiga*, pg. 203–205; SI AS 309, šk. 58, št. 7, str. 80, št. 82; SI AS 813, šk. 1, Genealogije družine Lamberg, rodovnik z regesti listin na hrbtni strani: *Heurats abreht zwischen Jacoben von Lamberg*.

²⁴⁴ SI AS 309, šk. 58, št. 7, str. 78–79, št. 79, 80.

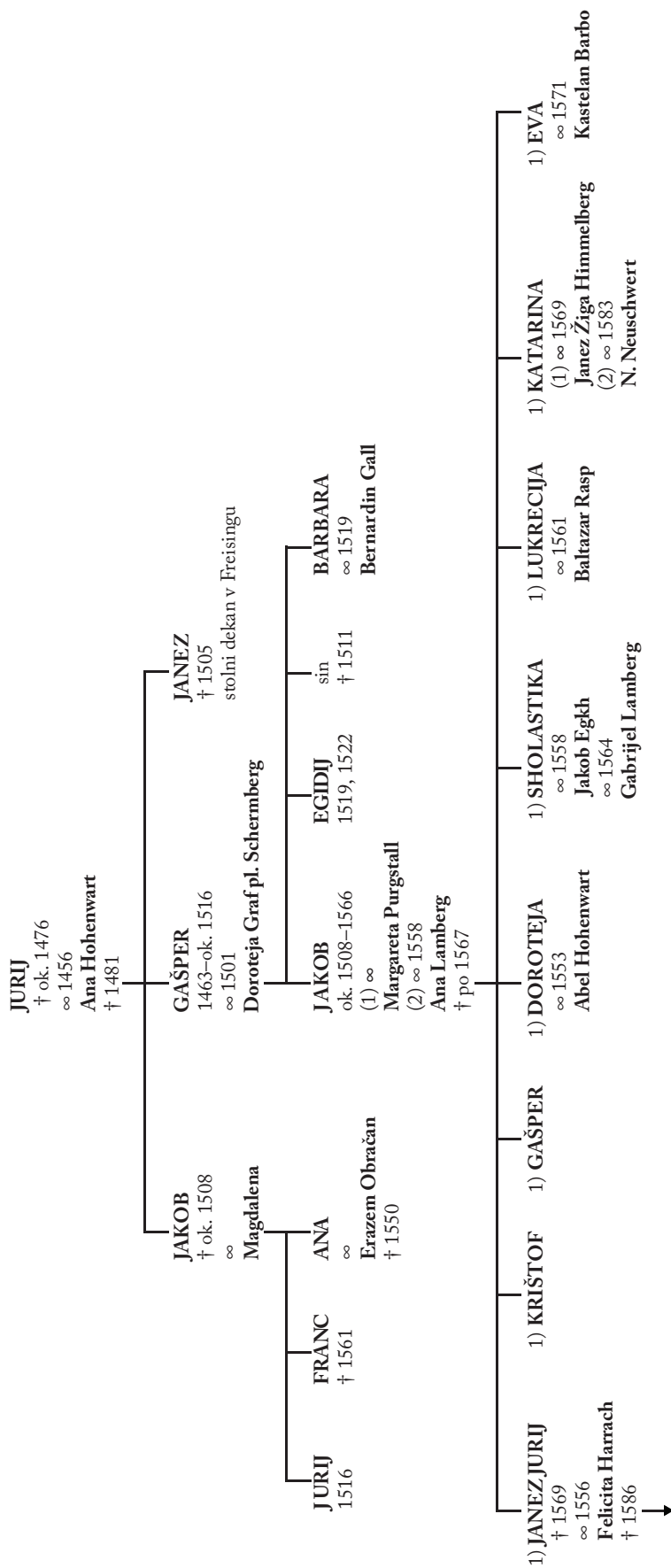
²⁴⁵ Kos, *Turnirska knjiga*, pg. 208.

²⁴⁶ Prav tam, pg. 209.

²⁴⁷ SI AS 309, šk. 58, št. 7, str. 79, št. 81; Valvasor, *Die Ebre*, IX, str. 11.

²⁴⁸ Gl. op. 235.

Rodbina Lamberg, kamenska linija.

Kamnom in Gutenbergom, obnovljen leta 1531, na katerega je leta 1557 s cesarskim dovoljenjem prenesel ime porušenega Gutenberga.²⁴⁹ Nadaljeval je z obnovo Kamna, leta 1549 je s Francem podpisal pogodbo o razširitvi gradu, kar potrjuje tudi tretja spominska plošča na Kacenštajnu.²⁵⁰ Konec štiridesetih let je po do sedaj še neznanu poti pridobil posest nad nesojenim kmečkim taborom (Za)Gradec, na mestu katerega je zgradil nov plemiški sedež, ki mu je cesar podelil ime Weissenstein.²⁵¹ Da ni šlo le za stranski projekt, dokazujejo množični nakupi posesti okoli gradu v petdesetih letih.²⁵² Jakob je v dobrem desetletju na »novem Kamnu« ustvaril zemljiško gospostvo, ki je razkazovalo njegov prvenstveni položaj v deželi.

Jakoba je nasledil sin Janez Jurij, ki pa je umrl manj kot tri leta za očetom, očitno zaradi daljše bolezni.²⁵³ Zaradi mladoletnosti njegovega edinega sina Janeza Jakoba je kamenska linija izgubila zagon iz prejšnjih generacij. Kljub podedovanemu ugledu so njenim pripadnikom ostale deželne funkcije za več kot stoletje nedostopne. Leta 1667 so skupaj z nekaterimi člani ostalih lamberskih linij pridobili grofovski naziv,²⁵⁴ leta 1780 pa še zadnjič dosegli vrh v kranjski deželni upravi.²⁵⁵ V začetku 19. stoletja so prodali vso kranjsko posest in se preselili na Češko,²⁵⁶ kjer so leta 1850 v moški liniji izumrli.²⁵⁷ Danes živijo le še potomci ortneške linije.²⁵⁸

VIRI IN LITERATURA

ARHIVSKI VIRI

BayHStA – Bayerisches Hauptstaatsarchiv, München
Hochstift Freising Urkunden

KLA – Kärntner Landesarchiv, Klagenfurt
Allgemeine Urkundenreihe
Urkunden des gräflich Auerspergischen Fideikommissarchivs

MNL – Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest
DL, Diplomataikai levéltár

NÖLA – Niederösterreichisches Landesarchiv, St. Pölten
HerrenA Akten, Herrenstandsarchiv Akten (allgemeine Reihe)
StA Urk, Urkundensammlung des Ständischen Archivs

NŠAL – Nadškofjski arhiv Ljubljana, Ljubljana
NŠAL 101, Zbirka listin Nadškofjskega arhiva Ljubljana

ÖStA – Österreichisches Staatsarchiv, Wien
AVA – Allgemeines Verwaltungsarchiv
FA Hohenwart, Familienarchiv Hohenwart
HHStA – Haus-, Hof- und Staatsarchiv
HS, Handschriftensammlung

SI AS – Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana
AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani
AS 813, Lamberg, rodbina
AS 1063, Zbirka listin
AS 1073, Zbirka rokopisov
AS 2048, Zbirka digitalnih posnetkov arhivskega gradiva za slovensko zgodovino

StiAHe – Stiftsarchiv Herzogenburg, Herzogenburg
Urkunden St. Andrä an der Traisen

UAW – Archiv der Universität Wien, Wien
M, Matrikel der Universität Wien
Ladula XXXVII, Universitätsprivilegien

OBJAVLJENI VIRI

Bizjak, Matjaž: *Srednjeveški urbarji za Slovenijo*, zv. 5, *Urbarji briksenske škofije: 1253–1464*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2006 (Thesaurus memoriae. Fontes, 3).

Blaznik, Pavle: *Srednjeveški urbarji za Slovenijo*, zv. 4, *Urbarji freisinske škofije*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1963 (Viri za zgodovino Slovencev, 4).

Bucelinus, Gabriel: *Germania topo-chrono-stemmatographica sacra et profana: Pars Altera*. Ulmae: Apud Iohannem Gorlinum, 1662.

Bucelinus, Gabriel: *Pars tertia Germaniae topo-chrono-stemmatographicae sacrae et profanae*. Francofurti ad Moenum: Sumptibus Christiani Balthasaris Kühnen, 1672.

²⁴⁹ Sapač, Gutenberg in Glanz, str. 413–415; SI AS 309, šk. 58, št. 7, str. 29, št. 20.

²⁵⁰ SI AS 309, šk. 58, št. 7, str. 35, št. 27; Richter, Stein und Katzenstein, str. 131.

²⁵¹ SI AS 1063, št. 1446. Danes je to Boštanj pri Grosupljem.

²⁵² SI AS 309, šk. 58, št. 7, str. 52–71.

²⁵³ Julija 1568 je napisal testament, aprila 1569 je poskrbel za preskrbo žene po njegovi smrti, novembra 1569 pa so njegove posle opravljali skrbniki njegovih dedičev, torej je bil že mrtev (SI AS 309, šk. 58, št. 7, str. 82, št. 86, 87, str. 123).

²⁵⁴ Wurzbach, Lamberg, str. 24.

²⁵⁵ Franc Adam je bil v letih 1780–1782 predsednik deželnega glavarstva na Kranjskem (Andrejka, Vrhovni predstavniki, str. 104).

²⁵⁶ Thun und Hohenstein, Die Reichsgrafen von Lamberg, str. 10.

²⁵⁷ Zadnji predstavnik kamenske linije je bil Ernest, ki je leta 1850 pri šestindvajsetih letih podlegel tifusu. V enaki starosti je umrl njegov oče Edvard Karel, ki je leta 1825 med lovom utonil v Moravi (Thun, *Errinerungen*, str. 1–2).

²⁵⁸ Zadnji legitimni potomci živijo v Kitzbühlu na Tirolskem (Maximilian, Johannes, Carl Eugen) (Stögmüller, *Lamberg*, str. 319–321). Češka veja, ki jo Stögmüller opisuje na str. 311–313, je bila dokazana za fiktivno (Vichta, *Jak se stát hrabětem*, str. 156–165; Novák, *Lamberg, nebo Lamberk*, str. 265–272).

- Calin di Marienberg, Domenico Francesco: *Le gloriose Memorie degli piu illustri personaggi della famiglia di Lamberg*. Vienna, 1675.
- Dolničar, Janez Gregor: *Zgodovina ljubljanske stolne cerkve*. Ljubljana: Založba ZRC, 2003 (Opera Instituti Artis Historiae).
- Erath, Augustinus: *Augustus Velleris Auerei Ordo: Per Emblemata, Ectheses Politicas, & Historiam demonstratus; Cum Parergis de Illustrissimis Domibus Lambergiana & Scaligerana*. Ratisbonae: Sumptibus Johannis Zachariae Seidelii, 1697.
- Fabrizi, Carlo: *Delle usure del Friuli nel XIV secolo e della marca ad usum curiae*. Udine, 1774.
- Göth, G[org]: *Urkunden-Regesten für die Geschichte von Steiermark: vom Jahre 1252 bis zum Jahre 1580. Mittheilungen des Historischen Vereines für Steiermark*, 10, 1861, str. 314–336.
- GZS VI/1 – Baraga, France: *Gradivo za slovensko zgodovino v srednjem veku 6/1: listine 1246–1255*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2002 (Thesaurus memoriae. Fontes, 2). (DOI: <https://doi.org/10.3986/9616358928>).
- Hertzog, Bernhard: *Chronicon Alsatie: Edelsasser Cronick unnd außfürliche Beschreibung des untern Elsasses am Rheinstrom*. Straßburg: durch Bernhart Jobin, 1592.
- Hormayr, Joseph von: *Kritisch-diplomatische Beyträge zur Geschichte Tirols im Mittelalter: Mit mehreren hundert ungedruckten Urkunden*, zv. 2. Wien: in Commission bey Carl Schaumburg und Compagnie, 1804.
- Joppi, Vincenzo: *Documenti Goriziani del secolo XII e XIII. Archeografo Triestino*, 12, 1886, str. 1–89.
- Kos, Dušan: *Turnirska knjiga Gašperja Lambergerja*. Ljubljana: Viharnik, 1997.
- Kosi, Miha in Bizjak, Matjaž in Seručnik, Miha in Šilc, Jurij: *Historična topografija Kranjske (do leta 1500)*. Ljubljana: Založba ZRC, 2021. (DOI: <https://doi.org/10.3986/9789612549749>).
- Krones, Franz: *Die Freien von Saneck und ihre Chronik als Grafen von Cilli*. Graz: Verlag von Leuschner & Lubensky, 1883.
- Lazius, Wolfgang: *De gentium aliquot migrationibus, sedibus fixis, reliquijs, linguarumq; initijs & immutationibus ac dialectis, Libri XII*. Basileae: Per Ioannem Oporinum, 1557.
- Maffei, Elena: *Le carte del monastero femminile di S. Maria in Valle di Cividale (secoli XI–XIII)*. Udine: Istituto Pio Paschini, 2006.
- Manzano, Francesco di: *Annali del Friuli ossia Raccolta delle cose storiche appartenenti a questa regione*, zv. 3, 1255–1310. Udine: Tip. Trombetti - Murero, 1860.
- Manzano, Francesco di: *Annali del Friuli ossia Raccolta delle cose storiche appartenenti a questa regione*, zv. 4, 1311–1341. Udine: Tip. Trombetti - Murero, 1862.
- Mayer, Joseph: *Vortrefflich-Hoch-Adeliches Controfeé, Das ist: Volkommener Adel*. Wienn: gedruckt bey Andreas Heyinger, 1709.
- MDC V – Wiessner, Hermann: *Monumenta historica ducatus Carinthiae*, zv. 5, *Die Kärntner Geschichtsquellen 1269–1286*. Klagenfurt: Druck und Kommissionsverlag Ferd. Kleinmayr, 1956.
- MDC VI – Wiessner, Hermann: *Monumenta historica ducatus Carinthiae*, zv. 6, *Die Kärntner Geschichtsquellen 1286–1300*. Klagenfurt: Druck und Kommissionsverlag Ferd. Kleinmayr, 1958.
- MDC VIII – Wiessner, Hermann: *Monumenta historica ducatus Carinthiae*, zv. 8, *Die Kärntner Geschichtsquellen 1310–1325*. Klagenfurt: Verlag des Geschichtsvereines für Kärnten, 1963.
- Mlinar, Janez: *Podoba Celjskih grofov v narativnih virih*. Ljubljana: Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete, 2005 (Historia: znanstvena zbirka Oddelka za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani, 11).
- Otorepec, Božo: *Gradivo za slovensko zgodovino v arhivih in bibliotekah Vidma (Udine) 1270–1405*. Ljubljana: ZRC SAZU, 1995 (Viri za zgodovino Slovencev, 14).
- RI XIII 13 – *Regesten Kaiser Friedrichs III. (1440–1493)*, zv. 13, *Die Urkunden und Briefe des Österreichischen Staatsarchivs in Wien, Abt. Haus-, Hof- und Staatsarchiv: Allgemeine Urkundenreihe, Familienurkunden und Abschriftensammlungen (1447–1457)* (ur. Paul Herold in Kornelia Holzner-Tobisch). Wien, Weimar, Köln: Böhlau Verlag, 2001.
- RI XIII 18 – *Regesten Kaiser Friedrichs III. (1440–1493)*, zv. 18, *Die Urkunden und Briefe des Österreichischen Staatsarchivs in Wien, Abt. Haus-, Hof- und Staatsarchiv: Allgemeine Urkundenreihe, Familienurkunden und Abschriftensammlungen (1458–1463)* (ur. Sonja Dünnebeil, Paul Herold in Kornelia Holzner-Tobisch). Wien, Weimar, Köln: Böhlau Verlag, 2004.
- RI XIII 22 – *Regesten Kaiser Friedrichs III. (1440–1493)*, zv. 22, *Die Urkunden und Briefe des Österreichischen Staatsarchivs in Wien, Abt. Haus-, Hof- und Staatsarchiv: Allgemeine Urkundenreihe, Familienurkunden und Abschriftensammlungen (1464–1469)* (ur. Christine Ottner). Wien, Weimar, Köln: Böhlau Verlag, 2007.
- RI XIII 26 – *Regesten Kaiser Friedrichs III. (1440–1493)*, zv. 26, *Die Urkunden und Briefe aus den Archiven und Bibliotheken der Tschechischen Republik* (ur. Eberhard Holtz). Wien, Weimar, Köln: Böhlau Verlag, 2012.
- RI XIII 29 – *Regesten Kaiser Friedrichs III. (1440–1493)*, zv. 29, *Die Urkunden und Briefe aus den Archiven und Bibliotheken der Republik Slowenien. Teil 1: Die staatlichen, kommunalen und kirchlichen Archive in der Stadt Laibach/Ljubljana* (ur. Joa-

- chim Kemper, Jure Volčjak in Martin Armgart). Wien, Weimar, Köln: Böhlau Verlag, 2014.
- RI XIII 30 – *Regesten Kaiser Friedrichs III. (1440–1493)*, zv. 30, *Die Urkunden und Briefe des Österreichischen Staatsarchivs in Wien, Abt. Haus-, Hof- und Staatsarchiv: Allgemeine Urkundenreihe, Familienurkunden und Abschriftensammlungen (1483–1488)* (ur. Peter Gretzel). Wien, Weimar, Köln: Böhlau Verlag, 2014.
- Santifaller, Leo: *Die Urkunden der Brixner Hochstifts-Archive 845–1295*. Innsbruck: Universitäts-Verlag Wagner, 1929.
- Schumi, Franz: *Urkunden- und Regestenbuch des Herzogthums Krain, zv. 2, 1200–1269*. Laibach: Selbstverlag, 1884 in 1887.
- Seemüller, Joseph: *Ottokars Österreichische Reimchronik*. Hannover: Hahnsche Buchhandlung, 1890.
- Suttina, Luigi: Una cessione di appartamenti e oggetti sacri nel Dugento. *Memorie Storiche Civildalesi*, 1, 1905, str. 63–66.
- Thun, Leopoldine: *Erinnerungen aus meinem Leben*. Innsbruck, Wien, München: Kommissionsverlag Tyrolia, 1926.
- TKL II – Bizjak, Matjaž in Preinfalk, Miha: *Turjaška knjiga listin II: Dokumenti 15. stoletja*. Ljubljana: Založba ZRC, 2009 (Thesaurus memoriae. Fontes, 8). (DOI: <https://doi.org/10.3986/9789612541682>).
- Urkundenbuch des Herzogtums Steiermark, zv. 1: Von den Anfängen bis 1192* (ur. Friedrich Hausmann). Graz: Historische Landeskommission für Steiermark, 2007. (<https://gams.uni-graz.at/context:stub-band1?context=context:stub-band1>).
- Valvasor, Johann Weichard: *Die Ehre Deß Hertzogthums Crain*. Laybach, Nürnberg: Wolfgang Moritz Endter, 1689.
- Verbič, Marija: *Deželnozborski spisi kranjskih stanov I: 1499–1515*. Ljubljana: Arhiv Socialistične republike Slovenije, 1980 (Publikacije Arhiva Socialistične republike Slovenije. Viri, 1).
- Verbič, Marija: *Deželnozborski spisi kranjskih stanov II: 1516–1519*. Ljubljana: Arhiv Socialistične republike Slovenije, 1986 (Publikacije Arhiva Socialistične republike Slovenije. Viri, 2).
- Wiesflecker, Hermann: *Die Regesten der Grafen von Görz und Tirol, Pfalzgrafen in Kärnten*. Innsbruck: Universitätsverlag Wagner, 1949.
- Wiesflecker, Hermann: *Die Regesten der Grafen von Tirol und Görz, Herzoge von Kärnten*. Innsbruck: Universitätsverlag Wagner, 1952.
- Wurmbrand, Johann Wilhelm von: *Collectanea genealogico-historica, ex Archivo in clytorum Austriae inferioris statuum: ut et aliis privatis scriniis, documentisque originalibus excerpta*. Viennae Austriae: Sumptibus Joannis Baptistae Schönwetter, 1705.
- Zahn, J[oseph]: Das Familienbuch Sigmunds von Herberstein: nach dem Originale herausgegeben. *Archiv für österreichische Geschichte*, 39, 1868, str. 293–415.
- Zedler, Johann Heinrich: Lamberg. *Grosses vollständiges Universal Lexicon aller Wissenschaften und Künste*, 16, 1737, str. 268–284.

LITERATURA

- Adam, Stane: *Grad Kamen in njegovi prebivalci do konca Ortenburžanov: 1. del*. Radovljica: samozaložba, 2000 (Doneski za zgodovino Radovljice v srednjem veku, 4).
- Andrejka, Rudolf: Vrhovni predstavniki državne uprave na Kranjskem od 1747 do 1941. *Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo*, 24, 1943, št. 1–4, str. 103–111.
- Bizjak, Matjaž: Gutenberg in briksenska posest vzhodno od Tržiške Bistrice. *Ad Fontes. Otorepčev zbornik* (ur. Darja Mihelič). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAŽU, 2005, str. 255–269.
- Blaznik, Pavle: *Škofja Loka in loško gospostvo: (973–1803)*. Škofja Loka: Muzejsko društvo, 1973.
- Costa, Heinrich: *Reiseerinnerungen aus Krain*. Laibach, 1848.
- Costa, Heinrich: Zwei mittelalterliche Grabdenkmale an der Kathedrale zu Laibach. *Mittheilungen des historischen Vereins für Krain*, 13, 1858, str. 62–64.
- GZS VI/2 – Preinfalk, Miha: *Gradivo za slovensko zgodovino v srednjem veku 6/2. Imensko kazalo*. Ljubljana: Založba ZRC, 2007 (Thesaurus memoriae. Fontes, 5). (DOI: <https://doi.org/10.3986/9789616568982>).
- Kos, Dušan: Čas bojevnikov. *Turnirska knjiga Gašperja Lambergerja*. Ljubljana: Viharnik, 1997.
- Kos, Dušan: *Med gradom in mestom: Odnos kranjskega, slovenještajerskega in koroškega plemstva do gradov in meščanskih naselij do začetka 15. stoletja*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAŽU, 1994 (Zbirka ZRC, 1).
- Kos, Dušan: *Vitez in grad: vloga gradov v življenju plemstva na Kranjskem, slovenskem Štajerskem in slovenskem Koroškem do začetka 15. stoletja*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAŽU, 2005. (DOI: <https://doi.org/10.3986/9616500821>).
- Kos, Franc: Goriška Brda v srednjem veku. *Jadranski almanah*, 1, 1923, str. 10–50.
- Kosi, Miha: Celjska klientela: Socialna in prostorska mobilnost plemstva v službi grofov Celjskih. *Družbena in identitetna mobilnost v slovenskem prostoru med poznim srednjim vekom in 20. stoletjem* (ur. Boris Golec). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAŽU, 2019, str. 11–64. (DOI: <https://doi.org/10.3986/9789610502043>).
- Kotar, Jernej: Deželni glavarji na Kranjskem v srednjem veku. *Zgodovinski časopis*, 75, 2021, št. 1–2, str. 94–150. (DOI: <https://doi.org/10.56420/Zgodovinskicasopis.2021.1-2.04>).

- Lanjug, Friedrich: Die blühenden Geschlechter des österreichischen Uradels. *Jahrbuch der Vereinigung katholischer Edelleute in Österreich*, 1931, str. 69–176.
- Lanjug, Friedrich: Zur Lamberg'schen Genealogie. *Monatsblatt der Heraldischen Gesellschaft »Adler«*, 9, 1925, št. 56/58 (536/538), str. 287–306.
- Militzer, Klaus: Turniere in Köln. *Fasciculi Archaeologiae Historicae*, 8, 1995, str. 55–66.
- Muchar, Albert von: *Geschichte des Herzogthums Steiermark*, zv. 8. Graz: Leuschner & Lubensky, 1867.
- Nared, Andrej: *Dežela – knez – stanovi: oblikovanje kranjskih deželnih stanov in zborov do leta 1518*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2009 (Thesaurus memoriae. Dissertationes, 7). (DOI: <https://doi.org/10.3986/9789612541309>).
- Novák, Jiří: Lamberg, nebo Lamberk? Falešný potomek pošumavského rodu. *Vlastivědný sborník Muzea Šumavy*, 7, 2011, str. 265–272.
- Otorepec, Božo: Grad Snežnik in Snežniški v srednjem veku. *Notranjski listi III* (ur. Janez Šumrada). Ljubljana: DO Paralele, 1986, str. 28–46.
- Otorepec, Božo: Seznam »deželnih sovražnikov« na Kranjskem in Štajerskem iz okoli 1440: Iz borb med Celjskimi grofi in Habsburžani v letih 1436–1443. *Grafenauerjev zbornik* (ur. Vincenc Rajšp et al.). Ljubljana: Založba ZRC, Filozofska fakulteta, Pedagoška akademija, 1996, str. 331–342.
- Otorepec, Božo: Lamberg. *Enciklopedija Slovenije*, 6, 1992, str. 94–95.
- Pleterski, Andrej: *Župa Bled: nastanek, razvoj in prežitki*. Ljubljana: SAZU, 1986.
- Preinfalk, Miha: Rodbina v luči srednjeveških listin. *Zgodovinski časopis* 55, 2001, št. 3–4, str. 341–374.
- Pritz, Franz Xaver: Ein Beitrag zur Geschichte der Lamberge von Steier: besonders in jüngerer Zeit. *Archiv für Kunde österreichischer Geschichts-Quellen*, 7, 1851, str. 187–203.
- Radics, P[eter] v[on]: Das große Erdbeben in Krain im Jahre 1511. *Drittes Jahresheft des Vereines des krainischen Landes-Museums*, 1862, str. 115–119.
- Richter, [Franz Xaver Johann]: Stein und Katzenstein, historisch gewürdigt. *Illyrisches Blatt*, 1820, št. 29, str. 117–118; št. 30, str. 121–122; št. 31, str. 125–127; št. 32, str. 130–132; št. 33, str. 134–136; št. 34, str. 139–140.
- Sapač, Igor: *Grajske stavbe v zahodni Sloveniji. 4: Brda in Zgornje Posočje*. Ljubljana: Viharnik, 2011 (Grajske stavbe, 23).
- Sapač, Igor: Gutenberg in Glanz oziroma Novi Gutenberg. *Kronika*, 68, 2020, št. 3 (Iz zgodovine Tržiča), str. 375–438.
- Sapač, Igor: Grad Waldenberk – Pusti grad pri Radovljici. *Kronika*, 64, 2016, št. 3 (Iz zgodovine Zgornje Gorenjske), str. 327–352.
- Simoniti, Vasko: *Vojaška organizacija na Slovenskem v 16. stoletju*. Ljubljana: Slovenska matica, 1991.
- Steklasa, Ivan: Jožef Lamberg: drugi avstrijski poslanec na turškem dvoru (1489–1554). *Letopis Matice Slovenske*, 1888, str. 190–204.
- Steska, Viktor: O Lambergih. *Carniola: Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko*, 6, 1915, št. 3, str. 81–89.
- Stögmüller, Hans: *Lamberg: Geschichte und Genealogie einer mitteleuropäischen Familie*. Wien: Verlag Geschichte, 2021.
- Šilc, Jurij: Nekdanji ortenburški vazali in fevdi na Ribniškem v času grofov Celjskih. *Kronika* 66, 2018, št. 3, str. 349–376.
- Štih, Peter: *Goriški grofje ter njihovi ministeriali in militi v Istri in na Kranjskem*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1997.
- Thun und Hohenstein, Jaroslav: Die Reichsgrafen von Lamberg, Freiherren zu Stein und Guttenberg. *Monatsblatt der kais. kön. Heraldischen Gesellschaft »Adler«*, 4, 1896, št. 2 (182), str. 9–10.
- Trotter, Kamillo: Bemerkungen zur Lambergischen Genealogie. *Monatsblatt der Heraldischen Gesellschaft »Adler«*, 10, 1927, št. 15–16 (555–556), str. 182–186.
- Vichta, Jiří: Jak se stát hrabětem: recept podle pana Lamberka. *Archivní časopis* 60, 2010, št. 2, str. 156–165.
- Wißgrill, Franz Karl: *Schauplatz des landsässigen Nieder-Oesterreichischen Adels vom Herren- und Ritterstande von dem XI. Jahrhundert an, bis auf jetzige Zeiten*, zv. 5. Wien: Christian Friedrich Wappler, 1804.
- Witting, Joh[ann] Bap[tist]: Beiträge zur Genealogie des krainischen Adels. *Jahrbuch der k. k. Heraldischen Gessellschaft »Adler«*, n. v. 5 in 6, 1895, str. 162–264.
- Wurzbach, Constant von: Lamberg. *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich*, 14, 1865, str. 22–39.
- Zahn, Josef in Anthony von Siegenfeld, Alfred: *Steiermärkisches Wappen-Buch von Zacharias Bartsch 1567: Facsimile-Ausgabe mit historischen und heraldischen Anmerkungen*. Graz und Leipzig: Ulrich Moser Buchhandlung, 1893.
- Žvanut, Maja: *Od viteza do gospoda*. Ljubljana: Viharnik, Znanstveni inštitut filozofske fakultete, 1994.

SPLETNI VIR

- Turk, Josip: Lamberg, Sigismund, grof. *Slovenska biografija*
<https://www.slovenska-bio-grafija.si/oseba/sbi316140/>.

 S U M M A R Y

The origins of the Lamberg family in Carniola (with an emphasis on the Kamen and Guttenberg family lines)

The Lamberg family is poorly known in the current Slovenian historiography, and the few authors who study the once formidable family do so by drawing on outdated works that were already dismissed as deficient by contemporaries. Tracing the sequence of transliterations and summaries back to the sixteenth century, it seems safe to conclude that all Lamberg genealogies are based on the works of two authors. The first one was Wolfgang Lazius, whose inaccurate readings and misinterpretations expanded the Lamberg family by a few individuals who were subsequently proven not to be its members. The second one was Jakob Lamberg, one of the most prominent representatives of the family. From incomplete archival records he compiled a genealogical tree that determined the family relations at least for the first three generations, which have remained unchallenged to present day. Another historical record that has been preserved through Jakob Lamberg is a story about the origin of the family name, which also includes family links to the Rittersbergs.

In the thirteenth century, the Rittersbergs were a family of ministeriales in Gorizia, named after Rittersberg Castle, which stood somewhere in the Gorizia Hills. According to the sources of Cividale del Friuli, they possessed landed property there, alongside an unknown portion of an estate in Upper Carniola, most likely on the left bank of the Sava River. The Rittersberg lineage, which can clearly be traced until the 1270s, perhaps also included the Brixen ministerialis Ernst of Rittersberg, named after Bled on his seal. Given that Ernst's alleged children appeared as witnesses in the Lamberg family documents, the link between the families may be found precisely in Ernst's generation. Perhaps the Lambergs were related to him through the female line. Such appears to have been the connection between Ernst and Nikolaus Kaul from Bled, whose children even assumed Ernst's alleged appellation Rayman and his coat of arms. This precedent might explain how the Lambergs took on the coat of arms, variations of which were used by ministeriales living around Bled.

The first Lambergs—Wilhelm and Hans—appeared in Upper Carniola at the end of the 1320s and 1330s. Although Wilhelm's homonymous son was believed to have been the castellan of Waldenberg Castle, the family links and the comparison of coats of arms ultimately revealed that that was, in fact, his nephew Wilhelm, who may be identified as the true founder of the family after strategic purchases and inheritance contracts made him the most important secular nobleman in the wider Bled area. His marriage with Diemut, the daughter of Thomas from Podvin, secured him the ownership of an estate in Carinthia following the death of his father-in-law. He also expanded his landed property towards Radovljica and Tržič and acquired for his sons an estate in Inner Carniola and even a part of Snežnik Castle, while his attempt to enlarge the estate in Lower Carniola was cut short by his death. Wilhelm was survived by five sons, three of whom—Georg, Balthasar, and Jakob—awaited the death of their mother and divided the inheritance among themselves in 1410. Georg as the oldest one took over the helm of the family. After the Ortenburgs went extinct, his new masters became the Counts of Cilli, and he also began to form liaisons with the Habsburgs. He emerged from their dynastic feud as Carniolan provincial administrator, a position that was subsequently passed on to his namesake son. Years later, serving as the steward of Škofja Loka under the Diocese of Freising, the latter came into the possession of a vast estate and at the end of his life bought Castle Kamen (Ger.: Stain), which became the seat of his descendants and a part of their noble title. Stewardship of Škofja Loka was passed on to his sons Jakob and Caspar, whose chivalric virtues did not stop them from squeezing the peasants until their discontent finally reached a boiling point in 1515. Caspar, undoubtedly the most famous knight in Carniola, passed away soon afterwards. However, even more famous was the Battle of Pavia, in which his son Jakob supposedly took part. First under the auspices of his relative Josef Lamberg and then independently as the provincial governor, Jakob remained an eminent figure in provincial politics until his death in 1566, which allows us to describe the second third of the sixteenth century as the time when the Lamberg family was at its prime in Carniola.

